

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Monika Rektoříková

Trestněprávní regulace drogové kriminality

Diplomová práce

Olomouc 2010

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Trestněprávní regulace drogové kriminality vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 15. listopadu 2010

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat paní JUDr. Lence Konrádové, vedoucí mé diplomové práce, za její rady, pomoc a vstřícnost při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Základní pojmy v oblasti drogové kriminality	7
2 Rozdělení drog.....	9
2.1 Dělení drog dle míry rizika	9
2.2 Dělení drog dle účinků drogy.....	10
2.2.1 Tlumivé látky.....	10
2.2.2 Stimulační látky	10
2.2.3 Halucinogeny (psychadelika).....	12
3 Drogy a kriminalita	14
4 Prevence a protidrogová politika ČR	16
5 Vývoj mezinárodní právní úpravy drogové problematiky	19
5.1 Mezinárodní úmluva o opiu (Haag 1912).....	19
5.2 Mezinárodní úmluva o opiu (Ženeva 1925).....	20
5.3 Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek (Ženeva 1931).....	20
5.4 Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami (Ženeva, 1936)	21
5.5 Protokol (1946).....	21
5.6 Jednotná úmluva o omamných látkách (1961).....	21
6 Drogová kriminalita v EU	24
7 Vývoj právní úpravy drogových deliktů v ČR	26
7.1 Vývoj právní úpravy do roku 1938.....	26
7.2 Legislativa v oblasti drogové problematiky po roce 1948.....	27
7.3 Právní úpravy v oblasti drogové problematiky po roce 1989	28
8 Právní úprava drogových deliktů de lege lata	31
8.1 Současná právní úprava podle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.).....	31
8.1.1 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283).....	32
8.1.2 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§284).....	38
8.1.3 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285)	40
8.1.4 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy (§286).....	41
8.1.5 Šíření toxikomanie (§287).....	43
8.2 Současná právní úprava v oblasti drog podle mimotrestních norem.....	44

8.2.1	Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách	45
8.2.2	Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.	45
9	Alternativní způsoby trestání pachatelů drogových trestných činů.	47
9.1	Alternativní postupy ve fázi před vynesemím rozsudku.....	48
9.2	Alternativní postupy ve fázi po vynesení rozsudku.....	49
9.3	Konkrétní alternativní tresty u drogových deliktů.....	50
10	Legalizace.....	52
11	Švédská právní úprava drogových trestných činů a její srovnání s právní úpravou v ČR	54
	Závěr	56
	Seznam použité literatury.....	58
	Shrnutí.....	64
	Seznam klíčových slov.....	66
	Seznam zkratk.....	67
	Přílohy	68

Úvod

Drogy jsou v dnešní době rozšířeny takřka po celém světě a jejich zneužívání patří k jednomu z největších problémů současnosti. Drogy se ve společnosti vyskytovali již od nepaměti, kdy se užívaly jak k léčebným, tak k duchovním či rituálním účelům. V průběhu let se však stále více zesiloval účel užití drogy jako touhy uniknout stereotypu, všednosti života, každodenním problémům. Většina závislostí začíná pouhou zkouškou drogy, která se ovšem může vyvinout v závislost, se kterou je poté velmi nesnadné bojovat. Lidé, které ovládá tato závislost, si bohužel neuvědomují, že ubližují nejen sobě, ale i svým nejbližším. Zkuste se sami zamyslet nad tím, kolikrát v životě jste se setkali či slyšeli o člověku, kterému drogy výrazně změnili život?

Má diplomová práce rozebírá drogovou problematiku z trestněprávního hlediska. V úvodní části vymezují základní pojmy v oblasti drog a drogové kriminality, definují zde pojmy, jako jsou droga, drogová závislost, návyková či omamná a psychotropní látka. Následně obecně rozdělím drogy, stručně charakterizuji ty nejznámější z nich a poukáži na jejich účinky a míru rizika pro člověka spojenou s jejich užíváním. Dále se věnuji problému drogové kriminality a na ní navazuji kapitolou o prostředcích, kterými se s touto kriminalitou snažíme vypořádat či jí předcházet. V další části práce se zabývám vývojem mezinárodní právní úpravy drogové problematiky, zmiňuji základní mezinárodní úmluvy v této oblasti od počátku 20. století, kdy se poprvé objevila potřeba řešení drogového problému na základě mezinárodního konsensu.

Cílem práce je rozbor právní úpravy drogových deliktů v České republice. Před samotným rozbohem platné právní úpravy lehce nastíním její vývoj a změny v průběhu 20. století. Platnou právní úpravu rozdělují do dvou podkapitol. První, pro mou práci stěžejní, vymezuje drogové trestné činy upravené v novém trestním zákoníku, který je účinný od 1. ledna 2010. Další kapitola pojednává o právní úpravě drog v normách mimotrestních.

Dále neopomím stručnou charakteristiku alternativních postupů, které mohou být uloženy pachatelům trestné činnosti spojené s drogami. Předposlední kapitolu zasvěcují otázce legalizace, jakožto jednoho z nejdiskutovanějších témat, které se objevuje v souvislosti s drogovou problematikou. Předkládám názory jak příznivců legalizace, tak i jejich odpůrců a v závěru vyjadřuji svůj vlastní postoj. Poslední téma, na které se orientuji, je srovnání české právní úpravy s úpravou švédskou, kterému věnuji samostatnou jedenáctou kapitolu.

1 Základní pojmy v oblasti drogové kriminality

V oblasti drogové kriminality existuje mnoho pojmů, některé z nich definovala světová zdravotnická organizace, další se začaly užívat v medicínské praxi. Pro orientaci a bližší pochopení objasním pár základních:

Droga

Tento pojem vychází z francouzského „drogue“, které bylo převzato z arabského durana - léčivo a jedná se o jakoukoliv látku s psychotropními účinky, která u osob užívajících jí periodicky či kontinuálně, vyvolává stav fyzické či psychické závislosti. Slovo droga má v češtině význam „omamující prostředek“, nebo: „dráždivý přípravek“, jak odpovídá významu tohoto slova v běžném užívání i v jiných jazycích. Komise znalců Světové zdravotnické organizace definuje jako jakoukoliv látku, která, je-li vpravena do živého organismu a která může pozměnit jednu či více jeho funkcí.¹

Drogová závislost

Drogová závislost neboli toxikomanie je stav, kdy osoba, která užívá drogy, si vytvořila na ní takovou vazbu, že se droga stala neoddělitelnou částí jejího života. Je to stav psychické či fyzické závislosti na drogách, užívaných trvale se škodlivými důsledky jak pro osobu užívající, tak pro společnost.²

Toxikomanii můžeme vymezit několika následujícími znaky:

- fyzická či psychická závislost, projevující se abstinenčním syndromem (tj. příznakem, který se vyskytuje při přerušení aplikace drogy),
- nezvladatelná touha po droze,
- tendence zvyšovat dávky,
- existence negativního důsledku pro jedince i společnost³

Rozlišují se dva druhy drogové závislosti:

- Psychická drogová závislost je duševní stav, který vzniká podáváním drogy. Tento stav se projevuje přáním požívat drogu. Jestliže je přerušeno podávání drogy, nedostaví se žádné fyzické odvykací příznaky.

¹ HEJDA, Jan. *Kriminologické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení: Drogy*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. s. 9.

² JURÁKOVÁ, I., a kol., *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 10, 11.

³ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 10, 11.

- Fyzická drogová závislost je stavem organismu, který vzniká dlouhodobým a častým používáním drogy. U některých drog ke vzniku této závislosti dochází již po krátkém užívání-po dobu několika týdnů, jestliže je přerušeno podávání drogy, dostaví se abstinenční příznaky.⁴

Od toxikomanie bychom pro upřesnění měli odlišovat pojem návyk, který definujeme jako opakovaním získaný sklon k vykonávání určité činnosti. Vybavuje se samočinně, automaticky, bez uvažování a rozhodování. Vzniká buď bezděčně prostým opakovaním, nebo se utváří záměrně cvikem. Tzn. návyk je projev naší vůle, zatímco závislost není projevem vůle, přestože k jejímu zvládnutí je vůle nezbytností.⁵

Návyková látka

Návykovou látku definuje trestní zákoník v §130. „Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“⁶

Omamná a psychotropní látka (dále jen OPL)

Omamnými a psychotropními látkami jsou takové látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu používá.⁷ Jsou uvedeny v přílohách č. 1-7 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění.⁸

Úzus, Miniúzus, Abúzus

Pojem Úzus znamená užívání drogy jako léku, dle pokynů lékaře. Miniúzus je nevhodné užití drogy a pojmem abúzus rozumíme zneužívání, tzn. nadměrné užívání drog.⁹

⁴ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 11.

⁵ *Výchova ke zdraví* [online]. 2009 [cit. 2010-11-16]. Návykové látky. Dostupné z WWW: <<http://www.vychovakezdravi.cz/clanky/zavislosti.html>>.

⁶ §130 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník II. §140 až §421. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 2616.

⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2009, s. 699.

⁹ HEJDA, Jan. *Kriminologické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení: Drogy*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. s. 11.

2 Rozdělení drog

Drogy rozdělujeme nejčastěji dvojitým způsobem.

2.1 Dělení drog dle míry rizika

Toto rozdělení je zřejmě nejznámější a mediálně nejužívanější. Jeho použitelnost a vypovídací hodnota je však omezená, neboť nebere v úvahu mnoho podrobností, které jsou však v praxi významné. V tomto rozdělení jsou látky s vyšší mírou rizika užívání označovány jako tvrdé drogy, látky s nižší mírou jako drogy měkké. Rizika spojená s užíváním můžeme sledovat převážně ve zdravotní a sociální oblasti.

V následující tabulce je zachycena míra rizikovosti některých běžně užívaných látek.¹⁰

Míra rizika	„Tvrдост“	Zástupci
Vysoká	Tvrdé	toluen heroin morfin durman crack LSD
Vysoká – střední	Tvrdé	lysohlávkvy kokain Pervitin
Střední	Tvrdé	Alkohol Extáze Efedrin Kodein
relativně malá	Měkké	Marihuana Hašiš kokový čaj
prakticky bez rizika	Měkké	Káva Čaj

tab. č. 1 – rozdělení drog

¹⁰ MINAŘÍK, Jakub. *Dělení drog podle převládajícího účinku* [online]. 28.04.2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/ucinky-drog/zakladni-deleni-drog_2010_04_28.html>.

2.2 Dělení drog dle účinků drogy

Další dělení, které se používá nejčastěji, je dělení podle účinků drogy, které bere v úvahu převládající efekt látky na psychiku zdravých lidí v obvykle užívaných dávkách.

2.2.1 Tlumivé látky

Tlumivé látky snižují duševní i tělesnou aktivitu. Malé dávky uklidňují, vyšší navozují spánek, velmi vysoké dávky mohou způsobit hluboké bezvědomí. Vyšší dávky těchto drog většinou také ochromí mozková centra, která řídí základní životní funkce, jako jsou dýchání a srdeční oběh, a vedou případně až ke smrti jedince. Do této skupiny řadíme rozpouštědla (např. toluen, aceton apod.) i opioidy, látky využívané v medicíně na zklidnění a navození spánku (sedativa a hypnotika, např. metadon, buprenofin)¹¹, či látky tlumící strach a úzkost (anxiolytika). Tlumivé látky vyvolávají psychickou a obvykle také tělesnou závislost.¹²

Heroin

Heroin (chemicky diacetylmorfin) je hlavním představitelem skupiny opiátů. Vyrábí se z opia a poprvé byl syntetizován v 70. letech 19. století. Pokud je heroin čistý – jde obvykle o bílý či nařezavělý prášek. Většinou se však vyskytuje s příměsemi, které mohou být při aplikaci do žíly nebezpečnější než samotný heroin (např. strychnin, omítka, soda, křemičitan hořečnatý, cukr) - potom má podobu hnědého prášku nebo hnědých granulek.

Heroin byl dříve nejčastěji vdechován, nyní je nejrozšířenější nitrožilní aplikace, ale je možné jej aplikovat i do svalů nebo pod kůži, případně inhalovat kouřením. Kvůli nejisté kvalitě, existuje u heroinu velké nebezpečí předávkování a smrti.¹³

2.2.2 Stimulační látky

Stimulační látky celkově zvyšují duševní i tělesnou aktivitu jedince. Projevují se mizením únavy, urychlují myšlenkové tempo a zvyšují svalové napětí. Po menších nebo středně silných dávkách se dostavuje pocit síly a energie, jedinec je výkonnější, sociabilní, motoricky neklidný, je nápadná zvýšená hovornost. Vysoké dávky, případně dlouhodobé užívání vede ke vzniku toxické psychózy, která je svými důsledky podobná schizofrenii. Vedlejším účinkem je nechutenství, které ve spojení se zvýšeným energetickým výdejem vede k rychlému hubnutí, nemocný má problémy s rozpoznáním reality, může být nebezpečný sobě i druhým lidem. Po vysazení dochází ke stavu vystupňované únavy, který trvá

¹¹ GOSSOP, M. *Léčba problémů spojených se zneužíváním drog*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. s. 9.

¹² MINAŘÍK, Jakub. *Dělení drog podle převládajícího účinku* [online]. 28.04.2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/ucinky-drog/zakladni-deleni-drog_2010_04_28.html>.

¹³ *Heroin* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://extc.cz/heroin.html>>.

minimálně několik dní, nastává prudký pokles aktivity a jedinec velmi rychle přibírá na váze. Závislost je pouze psychická.¹⁴

Kokain

Kokain řadíme mezi silné stimulační drogy, které výrazně ovlivňují centrální nervovou soustavu. Získává se z jihoamerického keře Koky pravé.¹⁵ Největší procento uživatelů pochází z USA a Kanady, v současné době se tato droga rozšířila i v kontinentální Evropě. Tradiční formou aplikace je žvýkání kokových listů, ale v dnešní době se nejvíce rozvinulo užití formou šňupání, či kouření. Užívání kokainu představuje obrovskou zátěž pro kardiovaskulární systém, zvyšuje se riziko srdečních a mozkových příhod. Dlouhodobé šňupání má za následek často nevratné poškození nosní sliznice, či úplnou ztrátu čichu.¹⁶

Crack

Crack je volná báze kokainu, jedná se o bílou krystalickou látku, jež se aplikuje kouřením převážně ve směsi s tabákem nebo marihuanou. Vyznačuje se velmi vysokým stupněm psychické návykovosti, studie ukazují, že návyk u zvláště citlivých jedinců může vzniknout již po první či druhé intoxikaci. Mezi hlavní rizika patří zkratkovité jednání, prudké změny nálad, může dojít i k úplnému zhroucení organismu.¹⁷

Pervitin

Pervitin patří mezi nejvyhledávanější nelegální drogu. Jedná se o stimulační drogu, která má na našem území hluboce zakořeněnou tradici díky relativně značné oblíbenosti a rozšířenosti již od druhé poloviny 70. let minulého století.¹⁸ Nejčastěji se vyskytuje ve formě bílého krystalického prášku bez zápachu, hořké chuti. Chemicky je pervitin definován jako derivát amfetaminu – metamfetamin.¹⁹ Na černém trhu bývá často zabarven do žluta nebo fialova z důvodu výskytu látek používaných při domácí výrobě. Aplikuje se zpravidla ústy, šňupáním nebo nitrožilně, běžná dávka se pohybuje mezi 50 mg – 250 mg.²⁰

Extáze (MDMA)

Extáze je nejtypičtějším zástupcem skupiny tzv. tanečních drog. Jedná se o semisyntetickou stimulační látku, která se na nelegálním trhu nejčastěji objevuje v podobě

¹⁴ MINAŘÍK, Jakub. *Dělení drog podle převládajícího účinku* [online]. 28.04.2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/ucinky-drog/zakladni-deleni-drog_2010_04_28.html>.

¹⁵ KALINA, K., a kol. *Drogy a drogové závislosti 1 : Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. s. 165.

¹⁶ KALINA, K., a kol.: *Drogy a drogové závislosti 1 : Mezioborový přístup*, s. 165.

¹⁷ *Stimulační drogy* [online]. 2008 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.krystalhelp.cz/index.php?pg=ilegalni&ppg=stim>>.

¹⁸ MIOVSKÝ, M., URBÁNEK, T. *Nealkoholové drogy 2000*. Brno: František Šalé - Albert, 2001. s. 43.

¹⁹ *Pervitin* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://extc.cz/pervitin.html>>.

²⁰ KALINA, K., a kol.: *Drogy a drogové závislosti 1 : Mezioborový přístup*, s. 166.

tablet s vyliisovaným obrázkem, méně často pak jako jemný bílý prášek vyskytující se volně či v gelových kapslích, případně ve formě roztoku. Základní substancí extáze je MDMA (3, 4 - methylenedioxyamfetamin), což je stimulační látka, která má mimo jiné euforické a empatické účinky. Při pravidelném užívání extáze fyzická závislost na droze nevzniká, ale často se objevuje závislost psychická posilovaná závislostí prostředí (nejčastěji tanečních parties).²¹ Největším nebezpečím užívání extáze je přehřátí a dehydratace organismu, jelikož droga vyřazuje z činnosti tepelnou regulaci jednotlivce. Postiženému je nutné zajistit stabilní příjem tekutin (ne však alkoholu) a postupně ho chladit.²²

2.2.3 Halucinogeny (psychadelika)

Halucinogeny vyvolávají asi nejvýraznější změnu ve vnímání reality. Průběh intoxikace je značně ovlivněn okolnostmi užití (tzv. set a setting). Při vhodném setu a settingu mívá intoxikace pro jedince příjemný průběh, naopak při nevhodném setu a settingu se může jednat o velmi nepříjemný až hororový zážitek, při kterém může dojít i ke ztrátě kontaktu s realitou, dokonce k ohrožení života jedince nebo lidí v jeho okolí. Jedná se o tzv. bad trip. V některých velmi ojedinělých případech může dojít k nevratné změně, která si vyžádá dlouhodobou léčbu na psychiatrii. Závislost obvykle nevzniká, rizika jsou spíše spojena se špatným průběhem intoxikace.²³

Marihuana a hašiš

Marihuana zůstává nejobvyklejší a nejvíce dosažitelnou užívanou drogou v rámci celé Evropské unie.²⁴ Marihuana jsou sušené resp. jinak upravené listy a květenství rostliny cannabis, které se kouří, nebo se požívají trávícím traktem, či v podobě čajů, zatímco hašiš jsou upravená semínka konopí v podobě tmavohnědé pryskyřice nebo olejnaté tekutiny. Jak marihuana, tak hašiš obsahují skupinu účinných látek, tzv. cannabinoidy.²⁵ Jedna cigareta marihuany (joint) o hmotnosti 0,5 – 1,5 g obvykle obsahuje 5-10 mg THC/g. Česká marihuana se řadí mezi jednu z nejkvalitnějších v Evropě.²⁶

LSD

LSD je jeden z nejvýznamnějších představitelů halucinogenních drog. Bývá označován jako LSD 25 (diethylamid kyseliny lysergové). Používá se od 50. let 20. století,

²¹ *Extáze* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://extc.cz/extaze.html>>.

²² *Stimulační drogy* [online]. 2008 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.krystalhelp.cz/index.php?pg=ilegalni&ppg=stim>>.

²³ MINAŘÍK, Jakub. *Dělení drog podle převládajícího účinku* [online]. 28.04.2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/ucinky-drog/zakladni-deleni-drog_2010_04_28.html>.

²⁴ ŠTABLOVÁ, R.; BREJCHA, B. a kol. *Drogy: Vybrané kapitoly*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. s. 15.

²⁵ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 23.

²⁶ *Kannabinoidy* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zavislosti.ic.cz/kanabinoidy>>.

nejprve byla tato látka zkoušena v psychiatrické terapii, ale poté, co byla zjištěna její halucinogenní vlastnost, byla její výroba i aplikace v lékařství v ČR zastavena. V současné době se objevuje zejména ve formě tzv. tripů (pilulka, či papírek napuštěný účinnou látkou) a konzumuje se většinou ústy, výjimečně aplikace injekcí. Obrovské riziko užívání LSD tkví v tom, že uživatel i po dlouhodobé abstinenci může mít neočekávaný návrat stavů a pocitů jako při vzetí dávky (tzv. flashback).²⁷

Lysohlávky

Lysohlávky patří mezi přírodní halucinogeny, které obsahují účinnou látku označovanou jako psylocybin. Tato historicky velmi stará droga se běžně vyskytuje na velké části území ČR, díky tomu je tato houba velmi snadno dostupná. Množství aktivní v jednom kusu lze velmi těžko odhadnout, což s sebou nese velmi vážná rizika spojená s kontrolou intoxikace. Užívá se perorálně a lze jí označit jako příležitostnou (sezónní) doplňkovou drogu.²⁸

²⁷ ŠTABLOVÁ, Renata. *Drogy, kriminalita a prevence*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. s. 37-38.

²⁸ KALINA, K., a kol.: *Drogy a drogové závislosti 1 : Mezioborový přístup*, s. 150.

3 Drogy a kriminalita

Kriminalita patří mezi sociálně patologické jevy, které narušují harmonický vývoj společnosti, a jsou tedy pro společnost dysfunkční a společensky škodlivé. Kriminalita narušuje základní principy společenského řádu a lidského soužití, způsobuje státu i celé společnosti značné materiální i nemateriální škody, působí fyzické, psychické a společenské škody jednotlivým obětem, a v neposlední řadě také vyvolává ve společnosti atmosféru nedůvěry, strachu a nejistoty.²⁹

Trestné činy spáchané v souvislosti s drogami označujeme souhrnně jako tzv. drogovou kriminalitu. Termín drogová kriminalita můžeme chápat v užším nebo širším smyslu. Vymezení v užším smyslu zahrnuje tzv. drogové trestné činy uvedené v zákoně číslo 40/2009 Sb., trestním zákoníku, jedná se o nedovolenou výrobu a jiné nakládání s OPL a jedy dle §283, přechovávání OPL a jedy dle §284, nedovolené pěstování rostlin obsahujících OPL dle §285, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL dle §286 a šíření toxikomanie dle §287. V širším smyslu zahrnuje veškerou trestnou činnost, ve které hrají roli drogy, může se tedy například jednat o trestný čin podle §274 či §360 trestního zákoníku a některé další případy násilné trestné činnosti spáchané pod vlivem OPL.³⁰

Drogovou kriminalitu lze rozdělit do tří základních skupin dle osob, které páchají trestnou činnost související se zneužíváním drog:

- osoby páchající přímo drogovou kriminalitu
 - jedná se většinou o osoby, které drogu samy nezneužívají, ale podílejí se na jejich nezákonné manipulaci s nimi, tj. výroba, distribuce, přechovávání pro jiného atd., mluvíme o tzv. primární drogové kriminalitě. Tyto osoby podléhají trestním sankcím dle §283, §284, §285, §286, §287 trestního zákoníku. Vyšší sankce se ukládá pachateli, který spáchá takový čin ve spojení s organizovanou skupinou. Někteří dealeri drogy sami užívají a za zisk z tohoto prodeje si obstarávají dávku pro vlastní potřebu. Specifickou skupinu pachatelů tvoří uživatelé metamfetaminu – pervitinu, kteří v některých případech bývají zároveň výrobci a často i dealery.

²⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2004. str. 20-21.

³⁰ *Obecné pojednání o drogové kriminalitě: Drogová kriminalita obecně* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zavislosti.ic.cz/drogy-a-kriminalita/obecne-pojednani/3-obecne-pojednani-o-drogove-kriminalite>>.

- osoby páchající trestnou činnost v důsledku požívání drog – toxikomani
 - do této skupiny patří pachatelé, kteří páchají trestnou činnost pod vlivem drogy (tj. v době intoxikace, či během abstinčního syndromu), hovoříme o sekundární drogové kriminalitě. Většinou se jedná o trestné činy násilné nebo mravnostní povahy, například loupež, výtržnictví, znásilnění, ublížení na zdraví, útok na veřejného činitele a ohrožení pod vlivem návykové látky. Tuto skupinu pachatelů doplňují jedinci, kteří prostřednictvím trestné činnosti, jež je zpravidla majetkové povahy, získávají prostředky na zakoupení své drogy – tzv. opatřovací kriminalita, popřípadě drogu získají přímo trestnou činností, jedná se například o případ vloupání do lékárny, či padělání lékařského předpisu apod.
- osoby páchající trestnou činnost na toxikomanech
 - do této skupiny řadíme pachatele využívající chorobného návyku na drogu u jiných osob. Mezi tyto delikty patří zejména kuplířství, omezování osobní svobody, vydírání, pohlavní zneužívání či ohrožování mravní výchovy mládeže.³¹

Více než 50% trestných činů, jež jsou páchány pod vlivem drog, jsou majetkové povahy (například krádeže motorových vozidel, vloupání do víkendových chat, bytů, obchodů a jiných objektů). Mezi pachateli převládají muži a osoby s kriminální minulostí.³²

³¹ TRÁVNÍČKOVÁ, I. Drogová kriminalita - včera, dnes a zítra. *Kriminalistika*, 2001, č. 4.

³² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*, str. 372.

4 Prevence a protidrogová politika ČR

Dlouhodobým cílem prevence šíření toxikomanie je vytvoření takového společenského prostředí, které odmítá drogy a klade důraz na včasnou prevenci a léčení. K uskutečnění tohoto cíle slouží dvě základní strategie: omezování nabídky a snižování poptávky. Účinným způsobem jak zabránit zneužívání drog je kombinace aktivit a opatření v oblasti sféry sociální, tak i represivní.

Za stěžejní oblast je považována oblast primární, která směřuje k zabránění vzniku drogového problému a klade důraz na snížení zájmu mladých o návykové látky. Do účinné primární prevence by měly být zapojeny státní i nestátní organizace, odborná i široká veřejnost, sdělovací prostředky, škola a především rodina, jež vytváří základní hodnoty mladých lidí, a tím pádem ovlivňuje i jejich postoj k drogám.

Hlavním cílem prevence sekundární je včasné zachycení rizikových skupin a jejich terapeutické zajištění, zatímco prevence terciární slouží ke snižování negativních důsledků toxikomanie a k zabránění recidivy.

- **Omezování nabídky**

spočívá především v represivní strategii, dále pak v potlačování nezákonného obchodu, zabezpečení náležité kontroly legální výroby, obchodu a spotřeby tak, aby se zabránilo nežádoucím únikům. Předpokladem je využívání potřebných legislativních norem, na jejichž základě mohou příslušné státní orgány identifikovat, sledovat a zabavit výtěžek, majetek i další prostředky, které souvisí s výrobou drog či nezákonným obchodem. To znamená co nejrychleji přizpůsobit trestní politiku vývojovým trendům drogové závislosti.

K zabezpečení těchto cílů je vyžadováno zvyšování počtu odborně vyškolených celních a policejních pracovníků a dalších specialistů. Nezbytností je i kvalitní technické vybavení specializovaných pracovišť.

- **Snižování poptávky**

je preventivním opatřením uskutečňující se především v sociální sféře. Celostátní protidrogový program prevence je zaměřen na snižování počtu drogově závislých a k celkovému zastavení poklesu jejich věku.

Významnou roli v prevenci mají i nevládní organizace zajišťující například zřizování nových terapeutických komunit a dále také vzdělávací programy pro výcvik odborníků zajišťujících přípravu pracovníků prevence v terénu a jejich vedení.³³

Protidrogová politika

„Protidrogová politika je komplexní a koordinovaný soubor preventivních, vzdělávacích, léčebných, sociálních, regulačních, kontrolních a dalších opatření včetně vymáhání práva uskutečňovaných na mezinárodní, národní, krajské a místní úrovni. Jejich konečným cílem je snížit užívání drog nebo potencionální rizika a škody, které mohou jednotlivcům a společnosti v důsledku užívání drog nastat“.³⁴ Nedílnou součástí protidrogové politiky je i represe, tedy organizace a činnost systému trestní justice. Souhrn právních norem, které by měly obsahovat pravidla realizace protidrogové politiky státu, lze souhrnně označit jako protidrogovou legislativu.³⁵

V České republice je protidrogová politika uskutečňována na místní, krajské a celostátní úrovni. Působnost správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků při tvorbě a uskutečňování programů ochrany před škodami působenými užíváním tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látek upravuje z. č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

Protidrogovou politiku na národní úrovni koordinuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). Mezi její úkoly patří projednávání a předkládání základních dokumentů protidrogové politiky vládě, z nichž nejdůležitější je národní strategie protidrogové politiky, akční plán realizace národní strategie protidrogové politiky a každoroční zveřejňování výročních zpráv o stavu ve věcech drog v České republice.³⁶

³³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*, str. 372-374.

³⁴ Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká protidrogová politika a její koordinace, Historie a současnost. *Zaostřeno na drogy 2/2009*. 2009, č. 2. Praha: Úřad vlády České republiky.

³⁵ TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.* s. 7.

³⁶ *Protidrogová politika* [online]. 2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746>>.

Pro bližší pochopení této kapitoly nám slouží následující tabulka, ve které jsou uvedeny 4 základní pilíře protidrogové politiky.³⁷

Primární prevence	Aktivity zaměřené na prevenci užívání drog, oddálení první zkušenosti s drogou.
Léčba a resocializace	Souhrn léčebných služeb dostupných pro uživatele drog, kteří se svobodně rozhodli řešit svoji závislost.
Harm – reduction	Aktivity snižující zdravotní a sociální rizika včetně dopadu užívání drog na společnost.
Snižování dostupnosti drog	Soubor zákonných opatření k potlačování nabídky drog.

³⁷ Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká protidrogová politika a její koordinace, Historie a současnost. *Zaostřeno na drogy 2/2009*. 2009, č. 2. Praha: Úřad vlády České republiky.

5 Vývoj mezinárodní právní úpravy drogové problematiky

Počátkem 20. století si společnost a vlády jednotlivých zemí začali uvědomovat nebezpečí spojené s užíváním drog, především opia, kokainu, morfia a heroinu.³⁸ V západní civilizaci vyvstala potřeba tuto problematiku řešit na mezinárodní úrovni, proto se v této kapitole budu věnovat stěžejním mezinárodním úmluvám, které se na tuto nelichotivou situaci snažily reagovat. Existuje mnoho institucí, které se zabývají problematikou kontroly drog, v současné době je nejdůležitější OSN a v jejím rámci Komise pro omamné látky a INCB (Mezinárodní výbor pro kontrolu drog). Fungování celého mezinárodního kontrolního systému vybudovaného na těchto smlouvách spočívá na stejných základních principech. Jedná se o národní kontrolu, která je vykonávána jednotlivými státy v rámci jejich kompetence a v souladu s mezinárodními smlouvami, jejichž jsou stranami. Každá smluvní strana má povinnost přijmout odpovídající zákonodárství a nezbytná administrativní opatření, dále by měla spolupracovat při realizaci mezinárodních závazků s ostatními státy a příslušnými mezinárodními orgány pro kontrolu drog zřízenými k tomuto účelu smlouvami.³⁹

5.1 Mezinárodní úmluva o opiu (Haag 1912)

V roce 1909 svolává americký prezident Theodore Roosevelt Mezinárodní šanghajskou komisi. Důvodem byla snaha pomoci Čínskému císařství v boji proti opiové narkomafii. Šanghajská komise ovšem nedostala k navržení mezinárodní smlouvy dostatečný mandát a delegáti mohli předkládat pouze doporučení, proto se Spojené státy americké snažily svolat na rok 1911 druhé zasedání, které by mezinárodní smlouvu připravilo. Výsledkem bylo uspořádání konference v prosinci roku 1911 v nizozemském Haagu, kde se jednotlivé zúčastněné státy dohodli 23. ledna 1912 na uzavření tzv. Mezinárodní opiové konvence.⁴⁰ Na základě této konvence se smluvní mocnosti zavázaly k vydání zákonů či nařízení o kontrole výroby, dovozu, vývozu a prodeje surového opia, zpracovaného opia, medicínálního opia, morfia a kokainu, přičemž manipulace s danými látkami bude příslušet pouze oprávněným osobám.⁴¹

³⁸ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 136.

³⁹ *Mezinárodní kontrola drog* [online]. 2008 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm>>.

⁴⁰ *Drogy a zákon: Mezinárodní úmluvy do roku 1938* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3zak1.html>>.

⁴¹ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 136.

5.2 Mezinárodní úmluva o opiu (Ženeva 1925)

Přestože prováděcí ustanovení Haagské úmluvy přineslo dobré výsledky, podloudnictví a zneužívání omamných látek ve velké míře pokračuje i nadále. Bylo konstatováno, že k potlačení může dojít jen účinnějším omezením pěstění a výroby těchto látek a bedlivějším dohledem na mezinárodní obchod.⁴² K tomuto účelu byla svolána dne 19. 2. 1925 do Ženevy druhá opiová konference za účasti 36 států, které podepsaly zvláštní konvenci.⁴³ Článek 1, hlava I. definuje, vedle již uvedených v Úmluvě z roku 1912, za drogy i některé nové látky, především indické konopí. Článek 19, hlavy VI. úmluvy předpokládal vytvoření nového mezinárodního kontrolního orgánu v drogové oblasti – Stálého ústředního komitétu skládajícího se z 8 členů, jmenovaných na pět let Radou Společnosti národů. Ten měl dohlížet na pohyb mezinárodního obchodu s drogami.⁴⁴

5.3 Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek (Ženeva 1931)

V tomto dokumentu podepsaného v Ženevě 13. července 1931 došlo k rozšíření a přehlednému rozřídění látek považovaných za drogy (rozlišuje se mezi dvěma skupinami drog, z nichž první pojednává o pravých omamných jedech a druhá o drogách, které mohou být v omamné jedy přeměněny) a rovněž zde byly vysvětlené některé nové pojmy, jako například „výroba“, „zpracování“, „vývoz“, „odhady“, „státní zásoby“.⁴⁵

Dalším bodem úmluvy bylo omezit světovou produkci drog na nezbytné množství, které by bylo využíváno jen k lékařským a vědeckým účelům.⁴⁶ Stálý ústřední komitét zůstává i nadále mezinárodním kontrolním orgánem obchodu s látkami, které jsou považovány za drogy. Jeho úkolem bylo každoročně vypracovat soupis obsahující pro každou zemi odhady vyrobené, spotřebované, zpracované, dovezené či vyvezené „látky“ za předchozí rok. Ženevskou konvenci podepsalo do 30. července 1931 celkem 36 států, mezi nimiž nechybělo i Československo.⁴⁷

⁴² JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 138.

⁴³ *Drogy a zákon: Mezinárodní úmluvy do roku 1938* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3zak1.html>>.

⁴⁴ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 139.

⁴⁵ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 140.

⁴⁶ HRUŠKA, J., Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*. 2009, č. 1., str. 9.

⁴⁷ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 140.

5.4 Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami (Ženeva, 1936)

Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami, podepsaná v Ženevě 26. 6. 1936, patří mezi první smlouvy z oblasti tzv. mezinárodního práva trestního. Byla prvním instrumentem stanovujícím přísné tresty a extradici pachatelů trestného činu nedovoleného obchodu s omamnými látkami. Do jejího přijetí mezinárodněprávní instrumenty kontrolovaly pouze legální pohyb omamných látek, popř. se snažily o omezení jejich výroby. Samy však neusnadňovaly mezinárodní spolupráci v boji proti nelegálnímu obchodu a tranzitu drog.⁴⁸

Úmluvy ke kontrole drog přijaté v rámci OSN

5.5 Protokol (1946)

Dne 11. prosince 1946 byl podepsán v Lake Success protokol 1946, jehož cílem bylo převést všechny funkce kontroly omamných látek ze Společnosti národů do působnosti nově vzniklé Organizace spojených národů, a zároveň je vytvořena Komise OSN pro omamné látky (Commission on Narcotic Drugs, Commission des stupéfiants). Československo přistoupilo k protokolu 28. září 1949.⁴⁹

5.6 Jednotná úmluva o omamných látkách (1961)

Tato úmluva byla přijata dne 31. března 1961 v New Yorku jako reakce na nepřehlednost a komplikovanost předcházejících smluv a stala se prvním z dosud platných zásadních dokumentů v otázkách produkce, obchodu a užívání omamných látek.⁵⁰ Pro naši právní úpravu je významný článek 33 – Držba drog, který stanoví: „strany nepovolí držbu drog bez zákonného povolení“ a dále článek 36, dle kterého se smluvní strany zavazují učinit všechna nutná opatření k tomu, aby trestným činem byla rovněž držba drogy, tzn. jakékoli nelegální držení drogy bez ohledu na to, komu je droga určena. Tento článek dále ukládá smluvním stranám, aby považovaly za trestné činy i pěstování, produkci, výrobu, přípravu, nabídku, prodej, dodání, zprostředkování apod. drog, jež jsou výslovně uvedeny v úmluvě, pokud byly spáchány úmyslně. Přílohu jednotné úmluvy tvoří 4 seznamy vyjmenovávající kontrolované látky, na základě rozhodnutí Komise OSN pro omamné látky jsou tyto seznamy

⁴⁸ Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami (Ženeva, 1936) [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm#Geneve_1936>.

⁴⁹ Drogy a zákon: Mezinárodní úmluvy v oblasti omamných jedů a psychotropních látek [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3zak3.html>>.

⁵⁰ HRUŠKA, J., *Mezinárodní historické mezníky a východiska...*, str. 9.

průběžně aktualizovány a doplňovány.⁵¹ 23. listopadu byla tato úmluva ratifikována v Československé socialistické republice a vyhlášena prostřednictvím vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách, s účinností od 27. dubna 1965.⁵²

Z výsledků analýz v pozdějších letech vyplynulo, že Jednotná úmluva značně přispěla k omezení pronikání legálně vyráběných drog na černý trh, který jimi byl na začátku šedesátých let zaplaven.⁵³

Článek 14 Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách, který vstoupil v platnost roku 1975, reaguje na fakt, že trestného činu nedovoleného obchodu se mohou dopustit i osoby závislé na omamné látce, a proto zde stanoví možnost, aby současně s výrokem o vině a trestu byly tyto osoby podrobeny výchově, léčení, rehabilitaci, nebo resocializaci.⁵⁴

5.7 Úmluva o psychotropních látkách

Nárůst zneužívání psychotropních látek zapříčinil potřebu řešení tohoto problému na mezinárodní úrovni. Roku 1971 je tedy ve Vídni sjednána Úmluva o psychotropních látkách rozšiřující rámec mezinárodní kontroly drog o sedativa (např. barbituráty), stimulanty (kupř. amfetaminy) a stimulanty (převážně LSD).⁵⁵ Stejně jako v případě Jednotné úmluvy z roku 1961 jsou návykové látky rozděleny dle nebezpečnosti a škodlivosti do čtyř skupin podle nebezpečnosti a potencionální škodlivosti pro lidský organismus.⁵⁶

5.8 Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Viedeň, 1988)

Dne 20. 12. 1988 byla ve Vídni přijata zatím poslední z mnohostranných smluv, Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Hlavním cílem je posílit mezinárodní spolupráci států při potlačování mezinárodní kriminality v oblasti nedovoleného obchodování s OPL. Smluvní strany se zavázaly rozšířit okruh skutkových podstat ve svém vnitrostátním právu a přijali také další opatření, jako například zmrazení a zabavení výnosů a majetku získaných z obchodu s drogami, průlom do bankovního tajemství, který umožňuje soudům získat bankovní, finanční a obchodní záznamy. Úmluva také

⁵¹ *Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. Schedules I-IV* [online]. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z <http://www.incb.org/pdf/e/conv/convention_1961_en.pdf>.

⁵² Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách, ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.

⁵³ HRUŠKA, J., *Mezinárodní historické mezníky a východiska...*, str. 10.

⁵⁴ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 142.

⁵⁵ HRUŠKA, J., *Mezinárodní historické mezníky a východiska...*, str. 10, 11.

⁵⁶ *Convention on Psychotropic Substances, 1971* [online]. [citováno 2. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf>.

usnadňuje vzájemnou právní pomoc orgánů činných v trestním řízení při vyšetřování trestných činů spojených s obchodem s drogami a extradicí obchodníků s drogami.⁵⁷

⁵⁷ Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Viedeň, 1988) [online]. 2009[cit. 2010-11-15] Dostupné z WWW: <http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm#Wien_1988>.

6 Drogová kriminalita v EU

Problematika drog se projevuje především na vnitrostátní úrovni, ale jedná se o obecnou záležitost, kterou je třeba řešit v nadnárodních souvislostech. V tomto ohledu hraje důležitou úlohu činnost vykonávaná v rámci Evropské unie. Spolupráce v oblasti justice, policie, politiky azylové, vízové a přistěhovalecké se postupně začleňovala do agendy Evropské unie po podpisu Maastrichtské smlouvy. Smlouva zakládá Evropskou unii, která zaměřuje svou činnost do tří oblastí – pilířů. Drogová kriminalita je zahrnuta v rámci třetího, který se týká policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.⁵⁸

EU nemá svou vlastní klasifikaci drog, proto odkazuje na úmluvy OSN. Nemá ani nijak široké kompetence, trestní či administrativní sankce za užívání drog náleží do odpovědnosti jednotlivých členských států. Roku 1997 byla podepsána Amsterodamská smlouva, jejímž výsledkem bylo sdělení Evropské komise navrhuující rámcové rozhodnutí o zavedení minimálních pravidel týkajících se obchodu s drogami. Toto sdělení komise rozlišuje mezi nakládáním s drogami za účelem zisku, které naplňuje skutkovou podstatu trestného činu obchodování s drogami, a nakládáním s drogami za účelem jiným než je zisk.⁵⁹

Evropská rada na svém zasedání v červnu 2004 vyzvala Radu EU ke schválení návrhu nové protidrogové strategie EU pro období 2005-2012, jež se stala základem boje proti drogové závislosti na úrovni EU. V únoru 2005 následovala ze strany Komise prezentace protidrogového akčního plánu pro období 2005-2008, který se dočkal aktualizace v září 2008. V tomto období bylo přijato například rozhodnutí Rady č. 2005/387 o výměně informací, hodnocení rizika a kontrole nových psychoaktivních látek. Následoval další tříletý protidrogový akční plán pro období 2009-2012.⁶⁰ Pro zesílení prevence drogové závislosti a informovanosti o škodlivosti těchto látek byl na základě rozhodnutí č. 1150/2007 ze září 2007 zaveden program „Drogová prevence a informovanost o drogách“.

Boj proti drogám se však netýká jen prevence. V říjnu 2004 se Rada prostřednictvím **rozhodnutí č. 2004/757**, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků

⁵⁸ *SPECIÁL: Spravedlnost, svoboda a bezpečnost v letech 2004–2009* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8686/13554/clanek/special-spravedlnost-svoboda-a-bezpecnost-v-letech-2004-2009>>.

⁵⁹ *Užívání drog v EU: Legislativní přístupy*. In Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. Praha: Úřad vlády ČR, 2005. s. 48.

⁶⁰ *Protidrogová strategie EU na období 2005-2012*. In Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. Praha: Úřad vlády ČR, 2005. s. 27.

skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami, pokusila o sjednocení v rámci postihů s tímto spojených.⁶¹

V roce 1993 bylo založeno **Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost** (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction), které je jednou z decentralizovaných agentur EU. Stalo se hlavním centrem pro informace o drogách v Evropské unii.⁶² Jeho úkolem je shromažďování, analyzování a šíření objektivních informací o drogách a drogové závislosti, čímž poskytuje řádný a na důkazech založený přehled o drogovém jevu na evropské úrovni.⁶³ Hlavním rysem drogového jevu je jeho dynamičnost a základním posláním EMCDDA je sledovat nejnovější vývoj v této oblasti. Informace získává především ze sítě „Reitox“, což je seskupení zahrnující kontaktní místa v každém z 27 členských států EU, v Norsku, v kandidátských zemích EU a v Evropské komisi.⁶⁴

⁶¹ *SPECIÁL: Spravedlnost, svoboda a bezpečnost v letech 2004–2009* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8686/13554/clanek/special-spravedlnost-svoboda-a-bezpecnost-v-letech-2004-2009>>.

⁶² HARTNOLL, R. *Drogy a drogové závislosti: Propojování výzkumu, politiky a praxe*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005. s. 55.

⁶³ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost., *Výroční zpráva 2007 o stavu drogové problematiky v Evropě*. 2007.

⁶⁴ *Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)* [online]. 2005 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/agencies/community_agencies/emcdda/index_cs.htm>.

7 Vývoj právní úpravy drogových deliktů v ČR

V této kapitole nabídnou pohled na tři časová období vývoje právní úpravy drogových deliktů na našem území. První se zabývá stavem do roku 1938, následuje období po roce 1948 a závěrečná část pojednává o situaci po roce 1989. Postupně popíší nejdůležitější zákony, které přinesly podstatné změny ve sledované právní úpravě.

7.1 Vývoj právní úpravy do roku 1938

V Československu se nezákonný obchod s drogami rozvinul zejména po první světové válce, v letech 1920 - 1925, kdy se Československo stalo vzhledem ke své poloze ve střední Evropě významnou tranzitní a cílovou zemí. Díky nízkým sazbám postihování překupníků i distributorů drog poskytovalo naše území vhodný azyl před jejich stíháním v zahraničí.⁶⁵ Tehdejší zákon, který právně upravoval nedovolenou výrobu a držení omamných látek, č. 128/1923 Sb. z. a n., totiž považoval ilegální obchod pouze za přestupek a dle toho stanovil i sankce. Postih zahrnoval peněžité pokuty do výše 20 000 Kč, v případě nedobytnosti mohla být pokuta změněna na přiměřený trest odnětí svobody v trvání až 3 měsíců.⁶⁶

27. ledna 1938 přijala Československá republika zákon č. 29/1938 Sb. z. a n. (**tzv. opiový zákon**).⁶⁷ Opiovým zákonem bylo dokončeno zavádění mezinárodních úmluv do československého právního řádu. Omamné látky byly rozděleny na 4 skupiny, přesně se vymezily některé základní pojmy, čímž se vytvořily lepší podmínky pro úřední dozor nakládání s omamnými látkami a dále byla zavedena povinnost zapisovat omamné látky do zvláštních opiových registrů.

Dle závažnosti rozlišoval opiový zákon přestupky, přečiny a zločiny. Za přestupky mohly okresní úřady uložit pokutu od 500 do 50000 Kč nebo vězení od 24 hodin do 5 měsíců. Látku, jež byla předmětem přestupku, mohl okresní úřad prohlásit za propadlou bez ohledu na to, komu náležela. Za přečin bylo možné podle uvážení soudu uložit trest vězení v sazbě od 3 měsíců do 3 let a peněžitý trest od 5000 do 50000 Kč. Zločin se trestal odnětím svobody od 1 roku do 5 let a peněžitým trestem v rozmezí 10000 - 100000,- Kč. Zákon rovněž umožňoval podrobit odsouzeného policejnímu dohledu a cizince vypovědět z území republiky. Předměty určené ke spáchání trestného činu, či předměty, jimiž byl trestný čin spáchán, nebo předměty,

⁶⁵ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP – Koniasch Latin Press. 1997. s. 56.

⁶⁶ SOTOLÁŘ, A. et al. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2002.

⁶⁷ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 141.

kteře byly trestným činem vyrobeny nebo získány, mohly být prohlášeny za propadlé bez ohledu na výsledek trestního řízení. Osobám odsouzeným za uvedené přestupky, přečiny či zločiny bylo možné na určitý čas nebo navždy odejmout zvláštní povolení, živnostenskou koncesi nebo zakázat výkon funkce.⁶⁸

Opiový zákon je pokládán za první komplexní právní akt, který upravoval trestněprávní postih nakládání s omamnými látkami v Československé republice.⁶⁹

7.2 Legislativa v oblasti drogové problematiky po roce 1948

V období po druhé světové válce byly drogové delikty již přímo zařazeny do rámce **trestního zákona č. 86/1950 Sb.** Právní úprava drogových deliktů byla zařazena do ustanovení §197 a §198 tohoto zákona a postihovala trestem odnětí svobody až na tři léta a peněžitým trestem toho, kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, jinému opatří, nebo přechovává omamné prostředky nebo jedy (§197 odst. 1 tohoto zákona). Trestem odnětí svobody na jeden rok až pět let, nebo trestem peněžitým bude pachatel potrestán, dopustí-li se činu uvedeného v odst. 1 ve značném rozsahu nebo výdělečně, anebo má-li takový čin za následek smrt člověka, nebo těžkou újmu na zdraví mnoha lidí (§197 odst. 2 tohoto zákona). Trestem odnětí svobody až na dva roky může být potrestán ten, kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří, nebo přechovává předmět určený k neoprávněné výrobě omamných prostředků nebo jedů (§198 tohoto zákona). Za důležité považuji uvést, že tato právní úprava umožňovala pachateli uložit ochranné opatření ve formě ochranného léčení. Dle §70 tohoto zákona je stanoveno, že soud může též nařídít odevzdání pachatele do léčebného ústavu, jestliže se pachatel oddává nadměrnému užívání omamných prostředků a trestného činu se dopustí v jiném podobném opojení. Dále je důležitý §11 tohoto zákona, ve kterém byly stanoveny podmínky nepřičetnosti tak, že kdo pro duševní poruchu nemohl v době činu rozpoznat, že jeho jednání je pro společnost nebezpečné, nebo své jednání nemohl ovládat, není za takovýto čin trestně odpovědný.⁷⁰

Velmi obdobně upravuje tuto problematiku **trestní zákon č. 140/1961 Sb.** V §187 odst. 1 trestního zákona byla stanovena sankce odnětím svobody až na dvě léta nebo nápravným opatřením⁷¹ nebo peněžitým trestem pro toho, kdo bez povolení vyrobil, dovezl,

⁶⁸ *Drogy a zákon: Mezinárodní úmluvy v oblasti omamných jedů a psychotropních látek* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3zak3.html>>.

⁶⁹ ČENTĚŠ, J. *Hmotnoprávní aspekty trestnej činnosti páchanej v súvislosti s nealkoholovou toxikomániou v Slovenskej republike*. Bratislava: Úrad vlády. 2007.

⁷⁰ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 73.

⁷¹ Až do roku 1990 bylo nápravné opatření druhem trestu, jehož podstata spočívala v tom, že odsouzenému se až po dobu jednoho roku strhávala až čtvrtina mzdy a připadala státu. Na dobu výkonu trestu mohl soud nařídít změnu zaměstnání odsouzeného a uložit mu na tuto dobu i jiná přiměřená opatření (Zeman, P. Legislativní

vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy. V §187 odst. 2 trestního zákona byly okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby vyjádřeny tak, že trestem odnětí svobody na dvě léta až osm let měl být pachatel potrestán, jestliže tento čin spáchal jako člen organizované skupiny, získal jím značný prospěch nebo takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt.⁷² §188 trestního zákona postihoval pachatele, který vyrobil, sobě nebo jinému opatřil anebo přechovával předmět způsobilý k nedovolené výrobě omamných prostředků nebo jedů, a to trestem odnětí svobody až na dvě léta nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem.⁷³ Dle názoru I. Jurákové bylo hlavním přínosem této právní úpravy rozšíření katalogu trestů, které bylo možné za toto jednání uložit, a to směrem k tzv. alternativním trestům, tj trestům, které nebyly spojeny s odnětím svobody.⁷⁴

7.3 Právní úpravy v oblasti drogové problematiky po roce 1989

Vývoj českého trestního zákonodárství v oblasti drogové kriminality po roce 1989 lze charakterizovat třemi základními trendy:

- a) doplnění skutkových podstat trestných činů spojených s nedovolenou výrobou, držením a distribucí drog tak, aby více reagovaly na skutečnou situaci a odpovídaly mezinárodním závazkům ČR,
- b) zpřísnění postihu nedovolené výroby a distribuce drog (zejména organizované),
- c) kladení důrazu na alternativní řešení jednotlivých případů.⁷⁵

Právní úprava z roku 1961 platila až do přijetí novely trestního zákona, provedené **zákonem č. 175/1990 Sb.** Tato novela doplnila výčet nelegální dispozice s OPL o průvoz. Nejvýraznější změnou bylo omezení trestnosti přechovávání OPL pro vlastní potřebu.⁷⁶ Tím pádem se trestnost přechovávání OPL vztahovala jen na případy, kdy šlo o přechovávání „pro jiného“.⁷⁷ Došlo ke zpřísnění trestního postihu šíření OPL nebo jedu na trest odnětí svobody v

reakce na nové formy trestné činnosti – drogy. In: *Účinky transformace trestního zákonodárství na stav kriminality a zvyšování efektivity justice ve vztahu k bezpečnosti občanů ČR v horizontu roku 2000*. Praha: IKSP, 2001.)

⁷² JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 73.

⁷³ GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. *Historický nástin právní úpravy drogových trestných činů* [online]. 2003-07-01, 2005-10-04 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/zakon_pod_lupou/historicky_nastin_pravni_upravy_drogovych_trestnych_cinu>.

⁷⁴ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 73.

⁷⁵ ZEMAN, P. Legislativní reakce na nové formy trestné činnosti – drogy. In: *Účinky transformace trestního zákonodárství na stav kriminality a zvyšování efektivity justice ve vztahu k bezpečnosti občanů ČR v horizontu roku 2000*. Praha: IKSP, 2001.

⁷⁶ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 73.

⁷⁷ ZEMAN, P., Vývoj právní úpravy některých prostředků odhadování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 2.

délce 2 – 10 let, pokud se pachatel tohoto jednání dopustil jako člen organizované skupiny, ve větším rozsahu, získal-li tímto jednáním značný prospěch, dopustil-li se činu vůči osobě mladší 18 let, nebo způsobil-li tímto činem těžkou újmu na zdraví. Byla-li jednáním pachatele způsobena těžká újma na zdraví více osobám nebo smrt, nebo spáchal-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, hrozilo pachateli tohoto trestného činu odnětí svobody v délce trvání 8 – 15 let.⁷⁸

Novelizována byla i právní úprava neoprávněného nakládání s předměty určenými k výrobě OPL nebo jedů, ve které se vyžadovalo, aby byl předmět, jehož výroba, opatření či přechovávání byly trestné, přímo určen k výrobě drogy.

Do trestního zákona byl zařazen zcela nový trestný čin šíření toxikomanie, který spočíval dle §188a trestního zákona v tom, že pachatel svádí jinou osobu ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ji v tom podporuje, anebo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří. Pachateli tohoto trestného činu mohla být uložena trestní sazba v délce trvání až 1 roku odnětí svobody, nebo zákaz činnosti, či peněžitý trest.

S příchodem tohoto trestního zákona byla do právního řádu zakotvena definice pojmu „návyková látka“ jako alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobílé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Novela trestního zákona, provedená **zákonem č. 112/1998** se dotkla všech skutkových podstat drogových trestných činů. Nejvýraznější změnou bylo opětovné zakotvení trestnosti přechovávání OPL nebo jedu v množství větším než malém pro sebe s účinností od 1. 1. 1999.⁷⁹ Motivem pro zavedení této změny bylo ulehčení dokazování trestné činnosti distributorům drog, kteří se hájili tím, že drogu, kterou u nich orgány činné v trestním řízení našly, mají pro vlastní potřebu. Navíc předkladatelé novely argumentovali tím, že trestnost držby drogy pro vlastní potřebu je vyžadována vázaností ČR mezinárodními úmluvami.⁸⁰

V porovnání s novelou z roku 1990 byl rozšířen výčet forem nelegální dispozice s OPL o nabízení, zprostředkování a prodej drogy (§187 trestního zákona). Dále se trestnost vztahuje i na nelegální nakládání s přípravky obsahujícími OPL a prekursory (i u trestného činu §188 trestního zákona). U obou trestných činů došlo ke zvýšení trestní sazby u

⁷⁸ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 74.

⁷⁹ GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. *Historický nástin právní úpravy drogových trestných činů* [online]. 2003-07-01, 2005-10-04 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/zakon_pod_lupou/historicky_nastin_pravni_upravy_drogovych_trestnych_cinu>.

⁸⁰ BUDINA, Z. Problematika právní úpravy nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami. *Kriminalistika*, 1995. č. 1, str. 61-67.

základních skutkových podstat na 1 – 5 let. Zvýšena byla také trestní sazba za jednání, kdy pachatel získal činem uvedeným v základní skutkové podstatě značný prospěch, spáchal-li jej vůči osobě mladší 15 let, nebo způsobil-li jím těžkou újmu na zdraví, na 8 – 12 let trestu odnětí svobody. Zcela nový čtvrtý odstavec §187 trestního zákona postihuje jednání, kdy pachatel činem uvedeným v základní skutkové podstatě způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt, získal-li jím prospěch velkého rozsahu, nebo spáchal-li jej ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Trestní sazba za tento trestný čin je stanovena na 10 – 15 let trestu odnětí svobody. Z výčtu trestů, které může za trestný čin soud dle §187 trestního zákona uložit samostatně, novela upustila od uložení peněžního trestu, takže jediným samostatně složitelným trestem zůstal trest odnětí svobody.⁸¹

Tato novela se stala předmětem diskuse široké části laické i odborné veřejnosti, kdy její odpůrci argumentovali zájmem na ochraně práv a svobod jednotlivce, a tím, že jedním z hlavních principů českého právního řádu je, že sebepoškozování není trestné. Vzhledem k tomu ani samotné požívání drogy nemůže být trestným činem a držení drogy pro vlastní potřebu je vlastně pouhou přípravou ke konzumaci, takže by rovněž nemělo být trestné. Vyústěním těchto pochybností bylo veto toho zákona prezidentem republiky Václavem Havlem a následné vrácení poslanecké sněmovně. Ta však novelu v nezměněné podobě přijala s konečnou platností.⁸²

Další změny právní úpravy drogových trestných činů přinesla novela právní úpravy provedená **zákonem č. 134/2002 Sb.**, která u trestného činu šíření toxikomanie dle §188a trestního zákona zavedla novou kvalifikovanou skutkovou podstatu spočívající v šíření toxikomanie prostřednictvím tisku, filmu, rozhlasu, televize, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.⁸³

⁸¹ ZEMAN, P. Vývoj právní úpravy některých prostředků ..., s. 39.

⁸² ZEMAN, P. Vývoj právní úpravy některých prostředků ..., s. 39-40.

⁸³ TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 25.

8 Právní úprava drogových deliktů de lege lata

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb. Nový trestní zákoník přináší změny pro oblast drogové kriminality, část těchto změn vyplývá z nové formulace skutkových podstat tzv. drogových trestných činů a druhá část z celkové změny koncepce trestního práva hmotného. Značně významnou koncepční změnou v oblasti postihu drogové kriminality je přechod z materiálního pojetí trestného činu na pojetí formální. Doposud byl dle materiálního pojetí trestný čin vymezen jako pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně, přičemž takový čin musel vykazovat stupeň nebezpečnosti pro společnost vyšší než nepatrný (vyšší než malý v případě mladistvého pachatele). Tento korektiv dával soudům při rozhodování, zda se v konkrétním případě jedná o trestný čin, možnost přihlížet i k jiným okolnostem než jen ke znakům skutkové podstaty daného trestného činu.

Dle nově zavedeného formálního pojetí je trestným činem protiprávní čin, který zákon označuje za trestný, a který vyazuje znaky uvedené v zákoně, bez ohledu na společenskou nebezpečnost daného činu. Toto pojetí trestného činu zvyšuje na jednu stranu právní jistotu, protože jsou zde jasně vymezené znaky skutkových podstat u trestných činů, na straně druhé v podstatě vylučuje možnost poukazovat na nízký stupeň nebezpečnosti jednání pachatele pro společnost (dříve např. u případů pěstování konopí pro léčebné účely).⁸⁴

8.1 Současná právní úprava podle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.)

Drogové trestné činy jsou upraveny nově v Hlavě VII (Trestné činy obecně nebezpečné), Dílu 1 (Trestné činy obecně ohrožující), zvláštní části trestního zákoníku v ustanoveních §§283 – 287. Ustanovení uvedená v §§283 - 287 nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) nahrazují dříve platná ustanovení uvedená v §§187–188a trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb., platný do 31. 12. 2009).⁸⁵

Nový trestní zákoník rozeznává pět drogových trestných činů:

- §283 - Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy;
- §284 - Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu;

⁸⁴ Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Nový trestní zákoník. *Zaostřeno na drogy 1/2010*. 2010, č. 1. Praha: Úřad vlády České republiky, s. 2.

⁸⁵ *Nedovolené nakládání s drogami - nová právní úprava od 1. 1. 2010* [online]. 2010 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/media/nedovolene-nakladani-s-drogami---nova-pravni-uprava-od-1--1--2010-65824/>>.

- §285 - Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku;
- §286 - Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu;
- §287 - Šíření toxikomanie;
- §288 - Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem.⁸⁶

Za nejzávažnější se z trestně politického hlediska považuje trestná činnost uvedená v §283 trestního zákoníku, tedy výroba, dovoz, vývoz, průvoz, nabídka, zprostředkování, prodej nebo jiný způsob opatření látek zahrnutých do výčtu v tomto ustanovení pro jiného. Následuje výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu. Teprve potom lze zmínit držení a přechovávání, případně pěstování pro vlastní potřebu, které neformálně označujeme jako tzv. „samozásobitelství“, a to s rozlišením tzv. „měkkých“ a „tvrdých“ drog.⁸⁷

Rozbor jednotlivých drogových deliktů

8.1.1 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283)

(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,

c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo

⁸⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁸⁷ Metodický návod k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových trestných činů. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2010. s. 5.

d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Příprava je trestná.

Skutková podstata trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy dle §283 trestního zákoníku v podstatě přebírá obsah dosavadní skutkové podstaty trestného činu dle ustanovení §187 dříve platného trestního zákona. Ke zpřísnění dochází zejména ve vztahu k pachatelům, kteří se dopustí opakovaně tohoto trestného činu (byli za toto jednání postiženi v posledních třech letech). Takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody na 2 roky až 10 let (pro srovnání dle předchozí právní úpravy by toto jednání spadalo do základní skutkové podstaty, za kterou hrozil pachateli trest odnětí svobody v trvání 1 až 5 let).⁸⁸

K dílčím změnám došlo také u některých kvalifikovaných skutkových podstat (tj. „skutková podstata tvořená znaky základní skutkové podstaty⁸⁹ a nějakým dalším znakem, který typizuje vyšší stupeň závažnosti (nebezpečnosti) činu jím charakterizovaných pro společnost. Ten může spočívat v závažnějším porušení nebo ohrožení objektu trestného činu“⁹⁰ (např. pokud se pachatel daného trestného činu dopustí jako člen organizované skupiny, vůči dítěti, apod.))

K odst. 1:

Objektem tohoto trestného činu, resp. i všech ostatních drogových deliktů, kterými se budu dále zabývat, je zájem na ochraně společnosti a lidí před možným ohrožením, které vzniká z neodborného a nekontrolovaného nakládání s určitými zákonem definovanými látkami, zájem na ochraně společnosti před ohrožením, které plyne ze zneužívání těchto látek, a s tím související zájem na udržení zdravého sociálního prostředí uvnitř společnosti a

⁸⁸ Zaostřeno na drogy: *Nový trestní zákoník*, s. 6.

⁸⁹ Základní skutkové podstaty uvádějí znaky běžného typu daného trestného činu a bývají zpravidla uvedeny v prvních odstavcích příslušných ustanovení (JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 146.)

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 146.

v neposlední řadě zájem na ochraně společnosti před riziky plynoucími z organizovaného zločinu a jiné kriminality, jež je spojena s drogami.⁹¹

Objektivní stránka spočívá v nedovoleném nakládání s OPL, přípravkem obsahujícím OPL, prekursorem nebo jedem. Nedovoleným nakládáním se rozumí situace, kdy pachatel drogu neoprávněně drogu vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává.⁹²

Omamné a psychotropní látky jsou vymezeny v přílohách č. 1 - 7 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění.⁹³ Obecně OPL rozumíme takové látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu používá.⁹⁴ Tyto látky řadíme mezi návykové látky definovány v §130 trestního zákoníku jako alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Přípravkem, který obsahuje OPL je roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu, ve kterém je taková látka obsažena.

Prekursorem dle §2 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, je látka uvedená v příloze č. 9 tohoto zákona, jakož i roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více látek uvedených v příloze č. 9 tohoto zákona, kromě látek uvedených v § 1 odst. 2 tohoto zákona.⁹⁵

Nařízení vlády č. 114/1999 Sb., ve znění nařízení vlády č. 40/2002 Sb., stanoví, že **jedem** je chemická látka uvedená v příloze č. 1 k tomuto vládnímu nařízení, nejedná-li se o léčiva a chemické přípravky obsahující nejméně 7% takové chemické látky. Toto vládní nařízení bylo novým trestním zákoníkem zrušeno.⁹⁶

Pojmem **neoprávněně vyrobí** můžeme rozumět jak průmyslovou nebo řemeslnou, tak i jakékoliv jiné zhotovení nebo vytvoření OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekursoru nebo jedu neoprávněněným subjektem. Jedná se tedy o jakýkoli proces vyjma produkce,⁹⁷ který umožňuje získání některé z uvedených látek, čištění a přeměnu těchto látek v jiné takové

⁹¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2009, s. 698.

⁹² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 699.

⁹³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 699.

⁹⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník*, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2616.

⁹⁵ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 699.

⁹⁷ Produkce označuje proces spočívající v získávání opia, listů koky, konopí a konopné pryskyřice z rostlin, které tyto plody obsahují, viz čl. 1 písm. t) vyhlášky č. 47/1965 Sb. ve znění sdělení č. 458/1991 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách.

látky.^{98 99} Pachatel nemusí s drogou zároveň obchodovat, k jeho trestnosti postačí, pokud drogu vyrobí.¹⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 18/2007 stanoví, že „samotné vypěstování rostliny konopí,¹⁰¹ kterou zvláštní zákon považuje za omamnou látku, nelze zároveň ztotožňovat s pojmem „výroba“ OPL podle §283 trestního zákoníku. O výrobu (resp. některou její fázi) by mohlo jít jedině v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabiolu (THC).“¹⁰²

Dovozem a vývozem se dle Jednotné úmluvy o omamných látkách rozumí faktická doprava omamných látek z jednoho státu do druhého (v případě dovozu doprava z jednoho státu na území České republiky, v případě vývozu přemístění z území České republiky na území jiného státu).¹⁰³ **Převoz** je definován jako přeprava z území jednoho státu přes území České republiky na území třetího státu.¹⁰⁴

Nabídnutí je jednání, kdy pachatel je ochoten jinému poskytnout OPL, přípravek obsahující OPL, prekursor nebo jed.¹⁰⁵ Nabídkou může být jakýkoli (i jednorázový) výslovný nebo konkludentní návrh, který bude nejčastěji směřovat k prodeji OPL jiné osobě. K plnění z nabídky může dojít buď okamžitě, nebo i v budoucnu, přičemž však pro dokonání trestného činu není nezbytně nutné, aby došlo k její akceptaci.¹⁰⁶

Zprostředkování zajišťuje kontakt mezi jednotlivými osobami, které se zabývají nakládáním s OPL, přípravkem obsahujícím OPL, prekursorem nebo jedem. Zprostředkovatel s drogou jinak nenakládá, čili jí neprodává, nedaruje, nekupuje, pouze tedy zprostředkovává prodej zpravidla mezi výrobcem a kupujícím.¹⁰⁷

Prodejem se rozumí situace, kdy prodávající fakticky odevzdá kupujícímu OPL, přípravek obsahujícím OPL, prekursor nebo jed. Nemusí se však jednat o konečný prodej, postačí prodej pouze distributorovi, který předmětnou látku dále prodává.¹⁰⁸

⁹⁸ Srov. k tomu čl. 1 odst. 1 písm. n) Jednotné úmluvy o omamných látkách (v praxi jde především o chemickou výrobu takových látek ze základních chemikálií, léčiv nebo přírodních surovin).

⁹⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2618.

¹⁰⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

¹⁰¹ Dle zákona 167/1998 Sb., o návykových látkách, se konopím rozumí kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (*Cannabis*) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík.

¹⁰² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 356.

¹⁰³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2619.

¹⁰⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

¹⁰⁵ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2620.

¹⁰⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2620.

¹⁰⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

Pojem **jinak jinému opatří** definuje neoprávněné obstarání OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekursoru nebo jedu jinému jiným způsobem, než je výslovně uvedeno v §283 odst. 1 trestního zákoníku, například darováním, výměnou za jinou věc apod.¹⁰⁹ Obstarání se může stát i způsobem zakládajícím skutkovou podstatu jiného trestného činu (krádeže, podvodu apod.).¹¹⁰

Přechováváním je jakýkoli způsob držby, přičemž pachatel nemusí mít látku u sebe, ale může jí mít například ukrytou na nějakém místě, uloženou u známého, zakopanou v zemi¹¹¹ nebo uloženou v bankovním sejfů.¹¹² Z hlediska naplnění formálních znaků trestného činu není podstatná délka přechovávání, může však mít význam z hlediska posuzování závažnosti trestného činu.¹¹³ Přechovávání musí být dle §283 trestního zákoníku vykonáváno pro jiného, pokud se jedná o přechovávání pro sebe v množství větším než malém, je trestné dle §284 trestního zákoníku. §283 odst. 1 trestního zákoníku neuvádí jaké množství OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekursoru nebo jedu je třeba ke spáchání tohoto trestného činu. Z tohoto ustanovení tedy vyplývá, že k trestnímu postihu postačí jakékoli množství této látky.¹¹⁴

Pachatelem trestného činu dle §283 odst. 1 trestního zákoníku, může být kdokoli, po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl. Jde o ohrožovací trestný čin, tudíž je dokonán již samotným neoprávněným vyrobením, dovezením, provezením, nabídnutím, zprostředkováním, prodáním nebo jiným opatřením jinému nebo přechováváním OPL pro jiného.¹¹⁵

Soud při stanovení druhu trestu a výměry přihlédne především k povaze a závažnosti trestného činu podle § 39 odst. 1, 2 trestního zákoníku popř. společenské škodlivosti a s ohledem na subsidiaritu trestní represe, která je vyjádřena v ustanovení §12 odst. 2 trestního zákoníku¹¹⁶, posuzuje konkrétní okolnosti případu, především druh a účinnost konkrétní OPL, přípravku obsahujícího OPL, prekursoru nebo jedu, zda zjištěné množství v konkrétním případě a v jaké intenzitě bylo způsobitelné ovlivnit psychiku člověka, popř. do jaké míry bylo schopno ohrozit jeho zdraví anebo z jakých pohnutek k tomuto jednání došlo.¹¹⁷

¹⁰⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

¹¹⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2620.

¹¹¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

¹¹² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2620.

¹¹³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 701.

¹¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2621.

¹¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2621.

¹¹⁶ §12 odst. 2 trestního zákoníku, „trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“

¹¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2621.

K odst. 2:

Organizovanou skupinou se rozumí společenství více osob, v němž jsou určité úkoly rozděleny mezi jednotlivé členy a jehož činnost v důsledku toho vykazuje známky plánovitosti a koordinace, čímž se zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení činu, a tím i jeho nebezpečnost pro společnost. Pro společenství je typické, že nemusí mít trvalý charakter, postačí provedení jediného útoku.¹¹⁸

Dítětem se dle §126 trestního zákoníku rozumí osoba mladší 18 let, pokud trestní zákoník nestanoví jinak.

Nový trestní zákoník zavedl novou okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, a tou je skutečnost, že pachatel spáchal čin uvedený v odst. 1, ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.¹¹⁹ Se začleněním této kvalifikované skutkové podstaty zcela souhlasím, protože se domnívám, že přísnější postih pachatelů, kteří se opakovaně dopouští stejného trestného činu, je zcela na místě.

Obecným kritériem pro stanovení značného (většího i velkého) rozsahu je u všech skutkových podstat drogových trestných činů množství, které je na základě nařízení vlády č. 467/2009 Sb., stanoveno jako **množství větší než malé** (vysvětlením toho pojmu se věnuji u rozboru §284) u OPL, přípravků je obsahujících a jedů, neboť od něhož lze odvozovat množství, která jsou potřebná pro individuální stanovení trestním zákoníkem vyžadovaných různých rozsahů u konkrétní zvláště přitěžující okolnosti určující rozsah činu podle §283 trestního zákoníku.¹²⁰ Za specifická kritéria pro stanovení rozsahu lze považovat například:

- I. Druh látky nebo jedu s možným rozlišením jednotlivých druhů látek uvedených v §283 odst. 1 trestního zákoníku podle závažnosti, zdravotních a společenských dopadů a možných následků.
- II. Kvalita látky vyjádřená účinným množstvím, případně hledisky obdobnými.
- III. Množství látky.
- IV. Intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala, a počet osob (u dětí mladších než 15 let srov. zvláštní hlediska níže).
- V. Výše peněžní částky, kterou za takto vyráběnou či distribuovanou látku nebo jed pachatel buď utržil, nebo utržit měl a mohl.

¹¹⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009, s. 355.

¹¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2621.

¹²⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2622.

- VI. Délka doby, po níž pachatel s uvedenými látkami nebo jedy neoprávněně nakládal.
- VII. Okolnosti vztahující se ke konkrétnímu způsobu provedení činu (zejména z hlediska forem jednání uvedených v odstavci 1, jejich četnosti apod.).

A u dětí, případně dětí mladších než 15 let navíc:

- VIII. Způsobnost množství látky k použití pro více osob (dětí nebo dětí mladších než 15 let).
- IX. Kvalita uvedené látky nebo jedu v souvislosti se zvláštními vlastnostmi dětí nebo dětí mladších než 15 let.
- X. Konkrétní způsob provedení činu vztahující se k zvláštním vlastnostem dětí nebo dětí mladších než 15 let.
- XI. Věk dítěte či dětí mladších než 15 let.
- XII. Jejich počet.¹²¹

8.1.2 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§284)

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

Novelizace ustanovení §284 trestního zákoníku je reakcí na požadavek praxe rozlišit jednotlivé typy nelegálních OPL s přihlédnutím k jejich zdravotním a společenským rizikům (rozdělení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy - viz kapitola 3). Nižší trestní sazbu (trest odnětí

¹²¹ Metodický návod k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových trestných činů. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2010. s. 10.

svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty) trestní zákoník stanoví pro uživatele OPL, kteří přechovávají pro vlastní potřebu konopné drogy v množství větším než malém. Trest odnětí svobody až na 2 roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty hrozí pachatelům, kteří pro vlastní potřebu v množství větším než malém budou přechovávat jakoukoliv jinou OPL než konopné drogy. Ustanovení §284 odst. 3 a 4 trestního zákoníku dopadá na přechovávání OPL ve větším, resp. značném rozsahu, již bez ohledu na typ OPL.¹²²

Trestný čin přechovávání OPL a jedu je speciální ve vztahu k §283 trestního zákoníku ve třech směrech:

- Nevztahuje se na přechovávání přípravku obsahujícího OPL a prekursoru.
- Trestné je pouze přechovávání OPL pro sebe na rozdíl od §283 trestního zákoníku, kde je postihováno přechovávání OPL pro jiného.
- OPL se dělí na „měkké“ a „tvrdé“ (postih za nakládání s konopnými látkami je oproti ostatním drogám mírnější).¹²³

Pojem **pro vlastní potřebu** se týká osoby, která sama předmětné látky konzumuje, důvodem přechovávání je tedy výhradně osobní spotřeba.¹²⁴ **Přechováváním pro vlastní potřebu** rozumíme neoprávněné držení takové látky jakoukoli dobu v množství větším než malém.¹²⁵

Množství větší než malé trestní zákoník nevymezuje a ani jeho vymezení neponechává na judikatuře, ale podle §289 odst. 2 trestního zákoníku je stanoveno nařízením vlády. č. 467/2009 Sb., jímž se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů. V §2 toto nařízení vymezuje, že hodnoty určující množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících jsou uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení.¹²⁶ Výňatek k tomuto nařízení obsahující seznam nejrozšířenějších OPL s hodnotami množství, které se považuje za větší než malé, přikládám ke své diplomové práci v příloze č. 1.

Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoli, po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl.¹²⁷

¹²² Zaostřeno na drogy: *Nový trestní zákoník*, s. 6.

¹²³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 702-703.

¹²⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2633.

¹²⁵ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 703.

¹²⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2633.

¹²⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 704.

8.1.3 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285)

(1) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*

(2) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*

(3) *Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.*

(4) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.*

Ustanovení §285 trestního zákoníku o trestném činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících OPL je tzv. privilegovanou skutkovou podstatou¹²⁸ ve vztahu k ustanovení §283 trestního zákoníku, které postihuje mj. výrobu OPL. Hlavním důvodem pro zavedení tohoto nového trestného činu je úmysl rozlišit pěstování těchto drog za účelem tzv. „samozásobitelství“¹²⁹ s pěstováním pro komerční účely, které je sankcionováno dle §283 trestního zákoníku.¹³⁰

Ustanovení §285 trestního zákoníku má dvě základní skutkové podstaty. První pojednává pouze o neoprávněném pěstování rostliny **konopí**, které obecně patří mezi rostliny z rodu dvouděložných z čeledi konopovitých. Můžeme u ní hovořit o dvou druzích.

- Konopí seté, tzv. technické konopí pěstované pro olejnatá semena a pro lýková vlákna, z nichž jsou průmyslově vyráběny pytle, provazy apod. Tento druh konopí tedy není veden jako omamná látka, pěstování těchto druhů konopí není trestněprávně postihováno.

¹²⁸ Privilegovaná skutková podstata charakterizuje trestné činy menší závažnosti, než základní skutková podstata. Je zde nějaká okolnost, která snižuje nebezpečnost činu pro společnost. (JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 147.) Formulace privilegované skutkové podstaty trestného činu dle §285 umožňuje přísněji postihovat pěstování rostlin nebo hub, které obsahují OPL, pokud jsou pěstovány pro výrobu nikoli pro vlastní potřebu (přísnější postih dle §283). (JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*, s. 361.)

¹²⁹ Pěstování rostlin či hub obsahujících OPL jednotlivcem pro jeho vlastní potřebu, tzn., že navazujícím krokem není distribuce a s tím související ohrožení zdraví třetích osob.

¹³⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2639.

- Konopí pěstované za účelem získání OPL (např. Konopí indické), které obsahuje více než 0,3% látek ze skupiny THC. Nakládání s těmito druhy konopí je trestním právem postihováno.¹³¹

Druhá základní skutková podstata postihuje neoprávněné pěstování hub nebo jiných rostlin obsahujících OPL. **Houbami** zde rozumíme pouze takové, které obsahují OPL a za **jiné rostliny** považujeme ve smyslu Jednotné úmluvy o omamných látkách i opiový mák a keře koka.¹³²

Množství větší než malé rostliny konopí, hub a jiných rostlin obsahujících OPL je stanoveno opět pouze nařízením vlády. Je jím nařízení vlády č. 455/2009 Sb., jímž se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující OPL a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku. Podle ustanovení §2 tohoto nařízení vlády jsou hodnoty určující množství větší než malé rostlin a hub obsahujících OPL ve smyslu §285 trestního zákoníku uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení.¹³³ Výňatek k tomuto nařízení obsahující seznam nejrozšířenějších rostlin a hub obsahujících OPL s hodnotami množství, které se považuje za větší než malé, přikládám ke své diplomové práci v příloze č. 2.

Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoli, po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl.¹³⁴

- Pokud se jedná o pěstování konopí, jiných rostlin nebo hub obsahujících OPL pro vlastní potřebu v malém množství, pak toto jednání nepodléhá trestněprávní regulaci, ale je postihováno jako přestupek dle §30 zákona č. 200/1990 Sb., přestupkového zákona, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁵

8.1.4 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§286)

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až

¹³¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2639-2640.

¹³² Výrazem *keř koka* se označují všechny druhy keře druhu *Erythroxylon* (ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2355.)

¹³³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2641.

¹³⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 705.

¹³⁵ Zaostřeno na drogy: *Nový trestní zákoník*, s. 6.

na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,
- c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

Ustanovení §286 trestního zákoníku o trestném činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu je obdobou ustanovení §188 předchozího trestního zákona. Důležitou změnou je snížení dolní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody u základní skutkové podstaty, kde je nově stanoven trest odnětí svobody až na 5 let, zatímco v předchozí právní úpravě byl trest odnětí svobody stanoven na 1 rok až 5 let.¹³⁶

Předmětem určeným k nedovolené výrobě může být v podstatě cokoli, co lze k výrobě drogy či jedu použít. Většinou se jedná se o přístroje, zařízení nebo jejich součásti, ale mohou to být také suroviny a pomocné látky, které se užívají při výrobě drog, a které jsou zároveň určeny k takové výrobě.¹³⁷ Konkrétní výčet předmětů určených k nedovolené výrobě drogy není v zákoně nikde přímo vymezen. Vždy se posuzuje konkrétní závažnost výroby, opatření, přechovávání daného předmětu. Nestačí vyrobit, opatřit nebo přechovávat předmět způsobilý k výrobě drogy, musí se jednat o předmět určený k nedovolené výrobě drogy (k tomu musí směřovat i úmysl pachatele).¹³⁸

Tento trestný čin je již dokonán vyrobením nebo opatřením anebo přechováním prekursoru nebo jiného předmětu určeného k výrobě OPL, přípravku obsahujícího OPL nebo jedu (tzn., jde o ohrožovací trestný čin).¹³⁹

Trestný čin výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu dle §286 trestního zákoníku má svou povahou velmi blízko k přípravě trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy podle §283 trestního zákoníku, neboť spočívá v opatřování (v širším smyslu zahrnujícím i vyrobení) předmětů určených k nedovolené výrobě OPL, přípravku, který obsahuje OPL, nebo jedu.

Rozdíl mezi trestným činem podle §286 trestního zákoníku a přípravou k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy podle §20 odst. 1, §283 odst. 1 a 2

¹³⁶ Zaostřeno na drogy: *Nový trestní zákoník*, s. 7.

¹³⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 706.

¹³⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*, s. 362.

¹³⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2645.

(též 3 nebo 4) trestního zákoníku spočívá v tom, že příprava musí vždy směřovat k individuálně určenému trestnému činu (srov. i §14 odst. 3 trestního zákoníku). Naproti tomu podle ustanovení §286 trestního zákoníku je trestný pachatel, který vyrobí, sobě nebo někomu jinému opatří nebo přechovává precursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě OPL, přípravku, který obsahuje OPL, nebo jedu, který je však pouze obecně určen k takové nedovolené výrobě bez vztahu ke konkrétnímu, individuálně určenému trestnému činu.¹⁴⁰

Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoli, po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl.¹⁴¹

8.1.5 Šíření toxikomanie (§287)

(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti, nebo

c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let.

Ustanovení §287 trestního zákoníku o trestném činu šíření toxikomanie nahrazuje ustanovení §188a předchozího trestního zákona a zahrnuje v sobě nové okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.^{142 143}

Sváděním je jednání, které má charakter návodu ve smyslu §24 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku. Formami svádění jsou například přemlouvání ke zneužívání, předvádění způsobu zneužívání.¹⁴⁴ Může jít také o jakoukoli jinou formu vyvolání rozhodnutí o zneužívání takové látky, tuto povahu by mohlo mít i schvalování zneužívání návykové látky,

¹⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2645-2646.

¹⁴¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 706.

¹⁴² Dopustí-li se pachatel tohoto trestného činu jako člen organizované skupiny, hrozí mu trest odnětí svobody na 1 rok až 5 let, a spáchá-li jej vůči dítěti mladšímu 15 let, může být postížen trestem odnětí svobody na 2 - 8 let. (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.)

¹⁴³ Zaostřeno na drogy: *Nový trestní zákoník*, s. 6.

¹⁴⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 706.

pokud by jím bylo cíleně sledováno vyvolání rozhodnutí zneužít takovou látku u jiné individuálně určené osoby.¹⁴⁵

Podporováním rozumíme jednání, které má charakter pomoci ve smyslu §24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Podporování může mít formu jak fyzické (opatření návykové látky, opatření injekčních stříkaček, úmyslné opatření bytu pro uživatele návykové látky, aby mohl zde tuto látku zneužívat), tak psychické pomoci (zde se má na mysli utvrzování v předsevzetí zneužívat návykové látky jiné než alkoholu atd.).¹⁴⁶ Podporování nemusí směřovat pouze k začínajícím uživatelům návykové látky, ale směřuje i vůči osobám, které tuto látku již dlouhodobě zneužívají.

Podněcování je jednání, kterým pachatel chce vzbudit u jiných osob rozhodnutí, které povede ke zneužívání takových látek. Na rozdíl od svádění projev pachatele nemusí směřovat ke konkrétní (individuálně určené) osobě, i když i zde jeho snaha míří k vyvolání rozhodnutí zneužívat návykovou látku u těch, k nimž projev směřuje.¹⁴⁷

Šířením rozumíme činnost pachatele, která má za cíl rozšíření zneužívání látek jiných než alkoholu. Šíření nemusí směřovat k individuálně určené osobě. Může být uskutečněno ústně nebo prostřednictvím tisku nebo jiným hromadným informačním prostředkem.¹⁴⁸

Tento trestný čin je dokonán již sváděním, podporováním, podněcováním nebo šířením. K naplnění zákonných znaků tohoto trestného činu se nevyžaduje, aby osoby, kterým je jednání pachatele určeno, jím byly skutečně ovlivněny (jde o úmyslný ohrožovací trestný čin).¹⁴⁹ Smyslem vytvoření skutkové podstaty dle §287 trestního zákoníku je skutečnost, že samotné požívání návykových látek je beztrestné, a tudíž není možné trestně stíhat ani účastenství na něm dle §24 trestního zákoníku.¹⁵⁰

Na závěr je nutné poznamenat, že je vyloučen jednočinný souběh trestného činu šíření toxikomanie podle §287 trestního zákoníku a nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy podle §283 trestního zákoníku, protože trestný čin šíření toxikomanie podle §287 trestního zákoníku je v poměru subsidiarity ve vztahu k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy podle §283 trestního zákoníku.¹⁵¹

8.2 Současná právní úprava v oblasti drog podle mimotrestních norem

¹⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2650.

¹⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2650.

¹⁴⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 707.

¹⁴⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 707.

¹⁴⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*, s. 363.

¹⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 707.

¹⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník...*, s. 2652-2653.

Tato část práce je věnována mimotrestním normám, které se dotýkají drogové problematiky. Zákonů týkajících se této problematiky je celá řada, ale v rámci této práce se zabývám dvěma základními. Jedná se o zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

8.2.1 Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, je stěžejní mimotrestní normou upravující zacházení s OPL, přípravky a prekursory. Tento zákon vymezuje pravidla výzkumu, výroby, zpracování, odběru, skladování, dodávání a používání těchto látek, přípravků a prekursorů, dále jejich koupě a prodeje, jakož i nabývání a pozbývání dalších věcných nebo závazkových práv s nimi spojených, zprostředkování smluv o jejich převodech a zastupování při uzavírání takových smluv.¹⁵² V souladu s mezinárodními úmluvami OSN jsou OPL a prekursory v příloze zákona rozděleny do skupin 1 - 7. Nejprísnější omezení se vztahují na látky obsažené v přílohách 3 a 4, kde jsou zařazeny látky jako heroin, THC, MDMA, psilocybin, LSD aj.¹⁵³

Oprávněné zacházení s OPL, přípravky a prekursory je v zásadě možné pouze na základě zvláštního povolení, které vydává Ministerstvo zdravotnictví.¹⁵⁴ Pokud v daném případě není takové povolení vydáno, jde o neoprávněné nelegální zacházení s těmito látkami, které může být postiženo podle trestního nebo přestupkového zákona.¹⁵⁵

8.2.2 Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

Od 1. ledna 2006 je v účinnosti zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, který nahrazuje do té doby platný zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. Tento zákon upravuje zejména otázky opatření omezující dostupnost tabákových výrobků a alkoholu, opatření k předcházení a mírnění škod působených tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a organizaci a provádění protidrogové politiky. V části upravující opatření k předcházení a mírnění škod působených návykovými látkami obsažené v hlavě IV jsou zejména upravena pravidla pro vyšetření na

¹⁵² KALINA, K., a kol. *Drogy a drogové závislosti 1 : Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. 312 s.

¹⁵³ *Zákon o návykových látkách - z. č. 167/1998 Sb.* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogyinfo.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/legalni_zachazeni_s_opl/zakon_o_navykovych_latkach_z_c_167_1998_sb>.

¹⁵⁴ §8 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.

¹⁵⁵ *Zákon o návykových látkách - z. č. 167/1998 Sb.* [online]. 2003 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/z/zakon_o_navykovych_latkach>.

přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky (§16), činnost protialkoholních a protitoxikomanických záchytných stanic (§17), koordinaci a kompetence při zajišťování preventivních opatření (§18) a vymezení typů odborné péče poskytované osobám škodlivě užívajícím tabákové výrobky, alkohol a jiné návykové látky a osobám závislým na těchto látkách (§20). Hlava V zákona upravuje organizaci a provádění protidrogové politiky na místní, krajské a národní úrovni. Realizaci protidrogové politiky na národní úrovni zajišťuje a koordinuje vláda prostřednictvím ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy. V neposlední řadě je v zákoně vymezena působnost krajských a místních protidrogových koordinátorů.¹⁵⁶

¹⁵⁶ Zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.

9 Alternativní způsoby trestání pachatelů drogových trestných činů.

Ve většině zemí pachatelé věznění pro trestné činy související s drogami představují značnou část vězeňské populace, ale velké procento těchto pachatelů není hlavními hráči v obchodu s drogami, ale často se jedná o aktivní uživatele drog, kteří se dostávají do konfliktu s trestním zákoníkem. V případě splnění zákonem vymezených podmínek může být v konkrétním případě postupováno alternativním způsobem trestního řízení nebo může být pachateli uložen alternativní trest.¹⁵⁷ Alternativními tresty rozumíme všechny tresty nespojené s nepodmíněným odnětím svobody. Alternativa v tomto případě znamená, že soud má možnost při ukládání trestu uložit odsouzenému buď trest odnětí svobody, anebo mu uloží trest, který bude vykonávat na svobodě.¹⁵⁸

Trest odnětí svobody by měl být chápán jako „ultima ratio“,¹⁵⁹ což znamená, že na protiprávní jednání je třeba reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech, trestní právo má subsidiární úlohu v právním řádu a ve společnosti a nastupuje jen tehdy, jestliže právní prostředky jiných právních odvětví nepostačují k ochraně práva a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob a dalších subjektů, jakož i právem chráněných zájmů společnosti a státu včetně ústavního zřízení České republiky.¹⁶⁰ Trestní zákon umožňuje, aby v rámci řady alternativních postupů a trestů mohla být uložena i tzv. **přiměřená povinnost** nebo **přiměřené opatření** (dále jen **PP/PO**). U osob na droze závislých mívá tato uložená povinnost nejčastěji formu podrobit se léčení závislosti na návykových látkách. V tomto případě se však nejedná o ochranné léčení. Další povinností může být zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek.¹⁶¹ Tato povinnost se stává součástí uloženého trestu a přispívá k zacílení účinku trestu k jednotlivému pachateli.

U pachatelů, kteří zneužívají OPL a jedy, lze uplatnit jako alternativní způsoby trestní řízení podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání (jen u mladistvých). Dále je alternativou k potrestání podmíněné upuštění od potrestání s dohledem,

¹⁵⁷ Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Příručka základních principů a slibné praxe v oblasti alternativních opatření k uvěznění*. Praha: Kufř s.r.o., 2010. s. 56.

¹⁵⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 707.

¹⁵⁹ Princip, na kterém je postaven trestní zákoník, a znamená nejzazší, poslední rozhodnutí, instance, řešení či opatření.

¹⁶⁰ ŠÁMAL, P.: Trestní zákoník a naplňování funkce a základních zásad trestního práva hmotného. *Bulletin advokacie 2009*, č. 10, s. 22, 26 a 27.

¹⁶¹ §48 odst. 4 písm. c), h) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

podmíněné odsouzení, podmíněné odsouzení s dohledem.¹⁶² Alternativními tresty mohou být peněžitý trest, propadnutí majetku, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty či zákaz činnosti.

Další alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody představuje trest obecně prospěšných prací,¹⁶³ který dle §62 odst. 1. trestního zákoníku může soud uložit, odsuzuje-li pachatele za přečin. Jako samostatný trest může být uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

9.1 Alternativní postupy ve fázi před vynesením rozsudku

Pro účely mé práce uvádím příklady nejdůležitějších alternativních postupů. Jedná se o tzv. odklony v trestním řízení.¹⁶⁴ Odklony mají jako alternativy k uvěznění významnou roli, příslušné orgány poznávají, že velký počet pachatelů, kteří porušují protidrogové zákony nebo se dopouští jiných trestných činů, páchají tuto trestnou činnost proto, že jsou sami na droze závislí a orgány zjišťují, že léčba závislosti pachatelů je účinnější, než vést proti nim řízení, resp. trestat je v rámci systému trestní justice.¹⁶⁵

- **Podmíněné zastavení trestního stíhání + PP/PO**

Trestní stíhání je podmíněně zastaveno na zkušební dobu 6 měsíců až 2 roky. V průběhu podmíněného zastavení trestního stíhání se osoba nesmí dopustit další trestné činnosti, a pokud byla uložena některá PP/PO, musí tuto povinnosti/omezení splnit. Pokud osoba vyhoví všem podmínkám, soud vysloví, že se osvědčil. Právní mocí rozhodnutí o osvědčení nastávají účinky zastavení trestního stíhání. Osoba nebude mít záznam ve výpise z rejstříku trestů. V opačném případě soud rozhodne o pokračování trestního řízení. Tyto podmínky jsou trestní stíhání pro přečin, obviněný souhlasí s podmíněným zastavením a k činu se doznal a dále nahradil škodu, která byla tímto činem způsobena, nebo uzavřel dohodu o její náhradě nebo učinil jiná opatření k její náhradě. Poslední podmínkou je, že vzhledem k osobě obviněného a

¹⁶² JURÁKOVÁ, I.: K problematice alternativ k potrestání osob zneužívajících omamné a psychotropní látky a jedy; *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2001, č. 1, s. 34-38.

¹⁶³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 377.

¹⁶⁴ Pojem odklonu trestní zákoník ani trestní řád výslovně neuvádí. Zjednodušeně můžeme pojem odklonu vymezit jako alternativu standardního trestního řízení, tj. odchylka od typického průběhu trestního procesu. Trestní řízení tedy nedospěje do svého obvyklého konce, ale řízení se odkloní (například trestní stíhání se zastaví). (JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. Praha: Leges, 2010, s. 678-679)

¹⁶⁵ *Příručka základních principů a slibné praxe v oblasti alternativních opatření k uvěznění*. In Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha: Kufr s.r.o., 2010. s. 56.

s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně toto rozhodnutí považovat za dostačující.¹⁶⁶

- **Narovnání**

Za předpokladu splnění podmínek, kterými jsou stíhaní osoby pro přečin¹⁶⁷, souhlas obviněného i poškozeného, zaplacení částky na obecně prospěšné účely, náhrada škody způsobené trestným činem poškozenému, může soud (v přípravném řízení státní zástupce) pravomocně zastavit trestní stíhání. Osoba poté také nemá záznam ve výpise z rejstříku trestů.¹⁶⁸

- **Odstoupení od trestního stíhání**

Tuto formu odklonu v trestním řízení stanoví zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Trestní stíhání musí být tedy vedeno proti osobě mladistvého. V řízení o provinění, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta, soud pro mládež (v přípravném řízení státní zástupce) může z důvodu chybějícího veřejného zájmu na dalším trestním stíhání mladistvého a s přihlédnutím k povaze a závažnosti provinění odstoupit od trestního stíhání mladistvého za splnění dvou podmínek. Těmi jsou: trestní stíhání není účelné a potrestání není nutné k odvracení mladistvého od páchaní dalších provinění.¹⁶⁹

9.2 Alternativní postupy ve fázi po vynesení rozsudku

- **Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem + PP/PO**

Jedná se o tzv. alternativu k potrestání.¹⁷⁰ Opět jsou zde stanoveny podmínky, po jejichž splnění může soud podmíněně upustit od potrestání a stanovit dohled nad pachatelem. Těmito podmínkami jsou dle §46 odst. 1 trestního zákoníku spáchání přečinu, pachatel jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě a současně vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již pouhé projednání věci postačí k jeho nápravě i k ochraně společnosti. Soud při podmíněném upuštění od potrestání stanoví zkušební dobu až 1 rok a zároveň stanoví probační dohled.¹⁷¹

¹⁶⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, s. 690-692.

¹⁶⁷ Dle §14 odst. 2 zákon č. 40/2009, trestní zákoník, jsou za přečin považovány všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do 5 let.

¹⁶⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, s. 693.

¹⁶⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*, s. 686.

¹⁷⁰ *Přehled alternativních trestů a postupů* [online]. 2006 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/68/252/Prehled-alternativnich-%20trestu-a-postupu.html>>.

¹⁷¹ Dle §46 odst. 1, §48 zákona č. 40/2009, trestní zákoník.

- **Podmíněné odsouzení + PP/PO**

Soud vynese rozsudek, ve kterém uloží trest odnětí svobody ve výši max. 3 roky, ale jeho výkon odloží s podmínkou, že se odsouzený bude během zkušební době řádně chovat a že vyhoví stanoveným podmínkám. Zkušební doba při podmíněčném odsouzení je 1 - 5 let.¹⁷²

- **Podmíněné odsouzení s dohledem + PP/PO**

Tato alternativa nepodmíněného trestu odnětí svobody se liší od předchozí tím, že spolu s vyslovením podmíněného odkladu se nad pachatelem stanoví dohled. Účelem dohledu je kontrola chování pachatele. Výkon trestu je podmíněně odložen na zkušební dobu 1 - 5 let, pachatel po celou dobu trvání zkušební doby dochází za úředníkem probační a mediační služby.¹⁷³

9.3 Konkrétní alternativní tresty u drogových deliktů

- **Peněžitý trest**

Tento alternativní trest je uveden vedle trestu odnětí svobody na 1 - 5 let v §283 odst. 1 trestního zákoníku u trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a jedy, dále u trestného činu přechovávání OPL a jedu pokud se pachatel dopustí tohoto trestného činu ve větším rozsahu (§284 odst. 3 trestního zákoníku), dále jím může být potrestán pachatel trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících OPL (§285 odst. 1, 2 trestního zákoníku), pachatel trestného činu výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu (§286 odst. 1 trestního zákoníku) a také se tento alternativní trest užije u trestného činu šíření toxikomanie (§287 odst. 2 trestního zákoníku).

- **Propadnutí majetku**

Propadnutí majetku může soud uložit u trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a jedy, pokud ho pachatel spáchá za některé s okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (§283 odst. 2, 3, 4 trestního zákoníku).

- **Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty**

Tento alternativní trest je uveden u trestného činu přechovávání OPL a jedu (§284 odst. 1, 2 trestního zákoníku), dále u nedovoleného pěstování rostli obsahujících OPL

¹⁷² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 366-367.

¹⁷³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*, s. 370-371.

(§285 odst. 1, 2 trestního zákoníku). Posledním drogovým trestným činem, za který může soud uložit tento trest je výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu (§286 odst. 1 trestního zákoníku).

- **Zákaz činnosti**

Dalším alternativním trestem, který může být uložen za drogové trestné činy je zákaz činnosti, jehož může být užito u trestného činu přechovávání OPL a jedu (§284 odst. 1, 2 trestního zákoníku) a u trestného činu šíření toxikomanie (§287 odst. 1 trestního zákoníku).

10 Legalizace

Problematika legalizace drog je již velmi dlouho často diskutovanou otázkou v celé společnosti. Úvodem bych chtěla vymezit pojem legalizace jako volnou dostupnost všech existujících drog, popř. některých méně rizikových druhů drog široké veřejnosti. Tento pojem bych chtěla odlišit od často zaměňovaného pojmu dekriminlizace drog, který chápeme jako odstranění trestního postihu a kriminálních sankcí ve vztahu k takovým aktivitám, které sice zůstaly zákonem zakázány, ale jsou přístupné netrestnímu postihu nebo je jejich provádění vázáno na předepsané a kontrolované podmínky.¹⁷⁴ Někdy se může jednat jen o částečnou dekriminlizaci, a to tím, že státy určité droze přiznají méně nebezpečný status v porovnání s jinými, což je vlastně příklad i u současné právní úpravy drogových deliktů v ČR, která činí rozdíl mezi tzv. „tvrdými a měkkými“ drogami. Například trestný čin dle §284 trestního zákoníku, přechovávání OPL a jedu odlišuje přechovávání konopných drog, za které stanoví menší sankci od přechovávání jiných OPL než konopí. Tomuto rozlišení podléhá i §285 trestního zákoníku, nedovolené pěstování rostlin obsahující OPL.

Jedním z argumentů pro legalizaci je tvrzení, že vytvořením volného trhu s drogami dojde ke znatelnému snížení cen drog, a tudíž klesne lukrativnost a výnosnost obchodu s nimi.¹⁷⁵ S tímto argumentem se ztotožňuji jen částečně, protože si myslím, že snížením cen se naopak zvýší spotřeba a přibude více osob drogově závislých, a tím pádem stát bude muset vynakládat více finančních prostředků na léčbu těchto osob.

Dalším požadavkem je úplná beztrestnost držení drog pro vlastní potřebu v určitém množství nezávisle na motivu držení.¹⁷⁶ S tímto názorem nesouhlasím, protože se domnívám, že by došlo ke zneužití tím, že by i ten, kdo chce na droze vydělat, uváděl, že drogu přechovává pro vlastní potřebu.

Třetím požadavkem legalizace je kontrolovaný výdej drog řízený buď státem, nebo prováděný lékaři, čímž by došlo dle zastánců legalizace drog k poklesu kriminality páchané za účelem získání peněz pro nákup drogy a k celkové likvidaci nelegálního trhu. Tuto myšlenku je možné vyvrátit tím, že většina těžce drogově závislých osob není schopna si legálním způsobem zajistit finanční prostředky na nákup drogy, proto si tyto prostředky stejně opatří pácháním trestné činnosti (např. krádež, loupež, prostituce)¹⁷⁷

¹⁷⁴ *Dekriminalizace* [online]. 2003 [cit. 2010-11-15].. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/d/dekriminalizace>.

¹⁷⁵ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 150.

¹⁷⁶ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 151.

¹⁷⁷ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 152.

Proti všem výše uvedeným argumentům zastánců legalizace stojí jeden z hlavních názorů odpůrců, a to ten, že stát má povinnost chránit zdraví občana a ne pouze přihlížet jeho drogové závislosti, která často vede až ke smrti.¹⁷⁸

Kdybych měla vyjádřit vlastní stanovisko k otázce legalizace drog, nebyl by můj názor zcela jednoznačný. K otázce legalizace „tvrdých drog“ se stavím zcela striktně a tuto myšlenku razantně zavrhuji, liberálnější postoj však mám v otázce legalizace konopných drog. Dle mého názoru časté užívání např. alkoholu představuje minimálně srovnatelné riziko jak pro zdraví člověka, tak i pro ohrožení společnosti v důsledku páchaní trestné činnosti. Vzhledem k výše uvedenému bych užívání a pěstování konopných drog pro vlastní potřebu v omezeném množství nepostihovala ani jako přestupek. A navíc z čistě materiálního hlediska by legalizace konopných drog a jejich prodej pouze na vybraných místech (podobných např. nizozemským coffee - shopům) přinesla nemalé finanční prostředky do státního rozpočtu (například tím, že by na tyto látky byla stejně jako na alkohol a tabák uvalena vysoká spotřební daň).

¹⁷⁸ JURÁKOVÁ, I., a kol.: *Trestněprávní postih toxikomanů*, s. 151.

11 Švédská právní úprava drogových trestných činů a její srovnání s právní úpravou v ČR

Současné platné trestní právo ve Švédském království pochází z roku 1962. Kromě Švédského trestního práva na spáchané trestné činy mohou být užity i mezinárodní právní normy v trestních věcech, které upravují postupy při pomoci ostatním státům ve věcech trestního práva hmotného a trestního práva procesního.

Švédský trestní zákon je systematicky řazen do hlav/kapitol a jednotlivých oddílů dle společenské nebezpečnosti jednotlivého jednání od těch nejzávažnějších až po méně závažné, velmi podobně jako je tomu i v českém trestním zákoníku. Hlava první zahrnuje ty nejzávažnější trestné činy - trestné činy proti životu a zdraví. Dále se jedná o trestné činy proti svobodě a míru, trestné činy týkající se pomluvy a hanobení lidské důstojnosti, sexuální trestné činy, trestné činy proti rodině, krádeže, loupeže a ostatní trestné činy proti majetku, podvody a obdobné trestné činy, zpronevěra a další porušení důvěry mezi obchodníky a trestné činy proti věřitelům.¹⁷⁹

Česká republika i některé další evropské země (např. Finsko) mají veškeré skutkové podstaty drogových trestných činů zahrnuty přímo v trestním zákoně. V některých zemích se užívá zvláštních právních předpisů týkajících se obecně návykových látek a skutkové podstaty trestných činů spojené s OPL se vkládají přímo do nich (např. Dánsko a Německo). Švédsko či Nizozemí využívají třetí možnosti, kterou je existence zvláštního zákona zaměřeného pouze na postih drogové kriminality. Drogová problematika je ve Švédsku upravena obecně v ustanovení o trestu o pašování zboží a v ustanovení o narkotikách. Za narkotika tento zákon považuje léky nebo zdraví škodlivé zboží vyvolávající závislost či s euforizačními vlastnostmi nebo zboží, jež může být na zboží s těmito vlastnostmi lehce přeměněno, a které je na tomto základě předmětem kontroly podle mezinárodní dohody, k níž se Švédsko připojilo, nebo je vládou vyhlášeno za narkotikum podle zákona.¹⁸⁰

Největším rozdílem mezi švédskou a tuzemskou právní úpravou je skutečnost, že v otázce případné trestnosti samotného neoprávněného užívání OPL v českém právu platí, že sebepoškozování není trestné, švédské právo zakazuje a kriminalizuje samotné užívání drog.

¹⁷⁹ *Právní úprava drogových trestných činů v trestním zákoníku Švédského království* [online]. 2006 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/68/608/Pravni-uprava-drogovych-trestnych-cinu-v-trestnim-zakoniku-Svedskeho-kralovstvi.html?acc=enb>>.

¹⁸⁰ *Právní úprava drogových trestných činů v trestním zákoníku Švédského království* [online]. 2006 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/68/608/Pravni-uprava-drogovych-trestnych-cinu-v-trestnim-zakoniku-Svedskeho-kralovstvi.html?acc=enb>>.

Za tento trestný čin se Švédsku ukládá trest odnětí svobody až na 3 roky. V tomto případě však švédská právní úprava považuje trest odnětí svobody pro uživatele drog za krajní prostředek, a proto bývá ve většině případů ukládán trest alternativní.¹⁸¹

V otázce držby drog se v jednotlivých právních řádech evropských zemí včetně České republiky rozlišuje držba pro vlastní potřebu a držba pro jiného. Ve Švédsku je držitel drogy trestán podle týchž pravidel jako konzument, ale pokud lze ze zadrženého množství drogy usoudit, že je určena i pro jiné osoby, ukládají se tresty v horní hranici trestní sazby (3 roky).

182

Stejně jako u nás se i ve Švédsku považuje za trestný čin produkce drog ve formě syntetické výroby či i pěstování. Pokud se týče poskytování drog jiným osobám, se jak v ČR, tak ve Švédsku jedná o závažnější formu protiprávního jednání, protože jednající osoba nepoškozuje jen své vlastní zdraví, ale bezprostředně zasahuje i do sféry ostatních osob. Co se týče nezákonného nakládání s drogami, tj. výroba, dovoz, vývoz, převoz, zprostředkování prodeje, i samotný prodej atd. se obě srovnávané země drží podobného modelu. Základní skutková podstata popisuje jednotlivé typy neoprávněného nakládání s drogou a následná ustanovení pak v závislosti na okolnostech činu stanovenou sankci pro základní skutkovou podstatu zpřísňují. Mezi kritéria zpřísnění patří například množství drogy, např. „ve značném rozsahu“ (v ČR) / „zvlášť velké množství“ (Švédsko), nebo skutečnost, že trestný čin spáchal „jako člen organizované skupiny“ (v ČR) / „profesionálně“ (Švédsko).¹⁸³

¹⁸¹ ZEMAN, P.: *Pohled na některé aspekty trestněprávního...*, str. 14-18.

¹⁸² ZEMAN, P.: *Pohled na některé aspekty trestněprávního...*, str. 14-18.

¹⁸³ ZEMAN, P.: *Pohled na některé aspekty trestněprávního...*, str. 14-18.

Závěr

V závěru své diplomové práce bych ráda shrnula poznatky, které se mi podařilo nashromáždit. Bylo by naivní si myslet, že drogy mávnutím pomyslného proutku zcela zmizí, ale dle mého názoru, rozšíření jejich užívání lze účinně předcházet, například i tím, že by se více medializovaly statistiky závislých či informace o chorobách spojovaných s užíváním drog. V boji proti drogám by výrazně pomohlo zapojení mediálně známých osob, jakými jsou herci, zpěváci, sportovci, kteří chtě nechtě určují styl a způsob chování velké části dospívající jedinců. A dle mého je právě tato skupina tou nejohroženější pokud jde o drogy, jejich užívání a následné problémy s tímto spojené.

Cílem mé diplomové práce, a zároveň pro mě nejdůležitějším přínosem, byl rozbor právní úpravy drogových deliktů v novém trestním zákoníku, který nabyl účinnosti 1. 1. 2010, a ve kterém došlo k mnoha změnám oproti právní úpravě předchozí.

Nový trestní zákoník upravuje drogové trestné činy v hlavě VII. (trestné činy obecně nebezpečné), Dílu 1 (trestné činy obecně ohrožující) zvláštní části trestního zákoníku. Konkrétně definuje 5 drogových trestných činů: Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283), Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§284), Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§285), Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy (§286) a Šíření toxikomanie (§287).

Jedna z hlavních změn v novém trestním zákoníku spočívá v ujasnění pojmu „množství větší než malé“ u jednotlivých OPL a jedů, čímž se předchází rozdílným interpretacím tohoto pojmu. Co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u OPL, přípravků je obsahujících a jedů stanoví nařízení vlády č. 467/2009. Jaké rostliny a houby se považují za rostliny a houby obsahující OPL a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, je stanoveno nařízením vlády č. 455/2009. Došlo tedy k jasnému definování, kdy je držení drogy pro vlastní potřebu trestným činem a kdy jen přestupkem. Problém však spočívá v tom, že tyto hodnoty určující množství větší než malé jsou stanoveny pouze vládním nařízením a nikoli přímo v zákoně. Jakou můžeme mít záruku, že se změnou vlády po příštích volbách do poslanecké sněmovny nedojde ke změně těchto vládních nařízení?

Dále dochází k rozlišení jednotlivých typů nelegálních OPL na tzv. „měkké“ a „tvrdé“. Trestní zákoník nově stanoví rozdílné trestní sazby pro neoprávněné přechovávání drogy pro

vlastní potřebu v množství větším než malém. Nižší trestní sazba je stanovena pro uživatele OPL, kteří přechovávají pro vlastní potřebu konopnou drogu v množství větší než malém a vyšší trestní sazba pro ty, kteří přechovávají pro vlastní potřebu v množství větší než malém jakoukoli jinou OPL. S tímto rozlišením souhlasím, protože si myslím, že je velký rozdíl mezi nezákonnou dispozicí s konopnou drogou a s drogami mnohem nebezpečnějšího charakteru, jakými jsou např. heroin, pervitin, kokain aj. Z logiky věci se domnívám, že by tohoto rozdělení mohlo být užito i u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a s jedy (§283 trestního zákoníku), konkrétně v odstavci 1.

Zásadní změnou je i zbrusu nové ustanovení §285 trestního zákoníku o trestném činu nedovolené pěstování rostlin obsahujících OPL, které je privilegovanou skutkovou podstatou ve vztahu k ustanovení §283 trestního zákoníku. Toto ustanovení rozlišuje mezi pěstováním konopí a mezi pěstováním hub nebo jiných rostlin obsahujících OPL.

Nová právní úprava týkající se drogové problematiky určitě není zcela bezchybná, ale dle mého názoru se snaží reflektovat požadavky společnosti na regulaci drog, chránit ji a omezovat dispozici s drogami a já osobně se změnami, který nám nový trestní zákoník přinesl, v zásadě souhlasím.

Seznam použité literatury

Monografie

- ČENTÉŠ, J. *Hmotnoprávné aspekty trestnej činnosti páchanej v súvislosti s nealkoholovou toxikomániou v Slovenskej republike*. Bratislava: Úrad vlády. 2007. ISBN 978-80-88707-94-3.
- GOSSOP, M. *Léčba problémů spojených se zneužíváním drog*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. 102 s. ISBN 978-80-87041-81-9.
- HARTNOLL, R. *Drogy a drogové závislosti: Propojování výzkumu, politiky a praxe*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005. 96 s. ISBN 80-86734-45-5.
- HEJDA, Jan. *Kriminologické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení: Drogy*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 152 s. ISBN 80-245-0080-9.
- JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 895 s. ISBN 978-80-87212-24-0.
- JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 784s. ISBN 978-80-87212-30-1.
- JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.
- JURÁKOVÁ, I., a kol., *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 176 s. ISBN 80-210-2234-5.
- KALINA, K., a kol. *Drogy a drogové závislosti 1 : Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. 319 s. ISBN 80-86734-05-6.
- MIOVSKÝ, M; URBÁNEK, T. *Nealkoholové drogy 2000*. Brno: František Šalé - Albert, 2001. 54 s. ISBN 80-7326-044-1.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2004. 247 s. ISBN 80-7357-026-2.
- NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 1997. 348 s. ISBN 80-85917-36-X.

- SOTOLÁŘ, A. et al. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2002. 718 s.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. §140 až §421. Komentář*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
- ŠTABLOVÁ, R. *Drogy, kriminalita a prevence*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. 214 s. ISBN 80-85981-64-5.
- ŠTABLOVÁ, R; BREJCHA, B. a kol. *Drogy: Vybrané kapitoly*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. 117 s. ISBN 80-7251-186-6.
- TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. 123s. ISBN 978-80-7338-059-5.
- TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice II*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 177s. ISBN 978-80-7338-072-4.
- Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost., *Výroční zpráva 2007 o stavu drogové problematiky v Evropě*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007. 91 s. ISBN 978-92-9168-284-3.
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Příručka základních principů a slibné praxe v oblasti alternativních opatření k uvěznění*. Praha: Kufr s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7338-093-9.

Odborné články

- HRUŠKA, J. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*, 2009, č. 1.
- JURÁKOVÁ, I.: K problematice alternativ k potrestání osob zneužívajících omamné a psychotropní látky a jedy; *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2001, č. 1.
- ŠÁMAL, P. Trestní zákoník a naplňování funkce a základních zásad trestního práva hmotného. *Bulletin advokacie 2009*, č. 10.

- TRÁVNÍČKOVÁ, I. Drogová kriminalita - včera, dnes a zítra. *Kriminalistika*, 2001, č. 4.
- ZEMAN, P. Vývoj právní úpravy některých prostředků odhadování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 2. s. 36 - 44.
- ZEMAN, P. Pohled na některé aspekty trestněprávního přístupu k drogové kriminalitě v zahraničí. *Trestní právo*, 2003, č. 3, str. 14-18.
- *Metodický návod k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových trestných činů*. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2010. 43 s.
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká protidrogová politika a její koordinace, Historie a současnost. *Zaostřeno na drogy 2/2009*. 2009, č. 2. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. ISSN 1214-1089.
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Nový trestní zákoník. *Zaostřeno na drogy 1/2010*. 2010, č. 1. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010. 12 s. ISSN 1214-1089.

Elektronické zdroje

- GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. *Historický nástin právní úpravy drogových trestných činů* [online]. 2003-07-01, 2005-10-04 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/zakon_pod_lupou/historicky_nastin_pravni_upravy_drogovych_trestnych_cinu>.
- MINAŘÍK, Jakub. *Dělení drog podle převládajícího účinku* [online]. 28.04.2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/ucinky-drog/zakladni-deleni-drog_2010_04_28.html>.
- *Convention on Psychotropic Substances*, 1971 [online]. [citováno 2. listopadu 2010]. Dostupné z: <http://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf>.
- *Dekriminalizace* [online]. 2003 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/d/dekriminalizace>.

- *Drogy a zákon: Mezinárodní úmluvy do roku 1938* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3zak1.html>>.
- *Drogy a zákon: Mezinárodní úmluvy v oblasti omamných jedů a psychotropních látek* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.biotox.cz/enpsyro/pj3zak3.html>>.
- *Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)* [online]. 2005 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/agencies/community_agencies/emcdda/index_cs.htm>.
- *Extáze* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://extc.cz/extaze.html>>.
- *Heroin* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://extc.cz/heroin.html>>.
- *Kanabinoidy* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zavislosti.ic.cz/kanabinoidy>>.
- *Mezinárodní kontrola drog* [online]. 2008 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm>>.
- *Nedovolené nakládání s drogami - nová právní úprava od 1. 1. 2010* [online]. 2010 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/media/nedovolene-nakladani-s-drogami---nova-pravni-uprava-od-1--1--2010-65824/>>.
- *Obecné pojednání o drogové kriminalitě: Drogová kriminalita obecně* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.zavislosti.ic.cz/drogy-a-kriminalita/obecne-pojednani/3-obecne-pojednani-o-drogove-kriminalite>>.
- *Pervitin* [online]. 2009 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://extc.cz/pervitin.html>>.
- *Právní úprava drogových trestných činů v trestním zákoníku Švédského království* [online]. 2006 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/68/608/Pravni-uprava-drogovych-trestnych-cinu-v-trestnim-zakoniku-Svedskeho-kralovstvi.html?acc=enb>>.

- *Protidrogová politika* [online]. 2010 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746>>.
- *Přehled alternativních trestů a postupů* [online]. 2006 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/articles/cz/68/252/Prehled-alternativnich-%20trestu-a-postupu.html>>.
- *Single Convention on Narcotic Drugs, 1961. Schedules I-IV* [online]. [cit. 2010-11-02]. Dostupné z <http://www.incb.org/pdf/e/conv/convention_1961_en.pdf>.
- *SPECIÁL: Spravedlnost, svoboda a bezpečnost v letech 2004–2009* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8686/13554/clanek/special-spravedlnost-svoboda-a-bezpecnost-v-letech-2004-2009>>.
- *Stimulační drogy* [online]. 2008 [cit. 2010-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.krystalhelp.cz/index.php?pg=ilegalni&ppg=stim>>.
- *Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami (Ženeva, 1936)* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm#Geneve_1936>.
- *Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Víděň, 1988)* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.rect.muni.cz/drogy/POKUS/casti/kontr.htm#Wien_1988>.
- *Výchova ke zdraví* [online]. 2009 [cit. 2010-11-16]. Návykové látky. Dostupné z WWW: <<http://www.vychovakezdravi.cz/clanky/zavislosti.html>>.
- *Zákon o návykových látkách - z. č. 167/1998 Sb.* [online]. 2009 [cit. 2010-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/drogy_a_zakon/legalni_zachazeni_s_opl/zakon_o_navykovych_latkach_z_c_167_1998_sb>.

Právní předpisy

- Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.
- Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných a psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách, ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.
- Vyhláška MZV č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách.
- Zákon č. 29/1938 Sb. zák. a n., opiový zákon.
- Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- Zákon č. 112/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 134/2002 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Shrnutí

Droga, drogová závislost, narkomani,...to jsou fenomény, které dnes zná a běžně používá celý svět. Pro všechny tyto pojmy existuje nespočet definicí. Po nastudování této problematiky si pod slovem droga představuji v podstatě jakoukoli látku, bez které se člověk nemůže obejít, aniž by ji nutně potřeboval pro svou existenci.

Tato diplomová práce je rozdělena do jedenácti kapitol a zabývá se problematikou drog z trestněprávního hlediska. V první kapitole je vymezena základní terminologii, dále práce uvádí základní rozdělení drog a stručnou charakteristiku těch nejužívanějších. Třetí kapitola pojednává o problematice drogové kriminality a čtvrtá kapitola se zaměřuje na prevenci šíření drog ve společnosti a nabízí stručný pohled na základní pilíře protidrogové politiky v České republice. Pátá kapitola popisuje vývoj mezinárodní právní úpravy drogové problematiky od začátku 20. stol. Na tuto část práce navazuje kapitola pojednávající o drogové kriminalitě v rámci Evropské unie.

Sedmá kapitola je věnována vývoji právní úpravy drogových deliktů v České republice. Následující, pro práci stěžejní, kapitola popisuje současnou právní úpravu drogové problematiky a poskytuje detailní rozbor jednotlivých drogových deliktů v rámci trestního zákona a dále se zde věnuje i současné právní úpravě drog podle mimotrestních norem. Alternativním způsobům trestání je zasvěcena samostatná devátá kapitola. Neopomím zmínit i v současné době hojně diskutovanou otázku legalizace drog, o které pojednává kapitola desátá. Na závěr je nabídnuto srovnání švédské právní úpravy drogových trestných činů s právní úpravou v České republice.

Summary

Drugs, drug addiction, drug-users... These are the phenomena that the whole world knows and their definitions uses today. There are vast definitions for all of these phenomena. After studying the drug problem I consider a drug basically any substance that a person does not need for their existence but cannot do without.

The diploma paper is divided into eleven chapters that deal with the drug problem from the criminal point of view. The first chapter describes basic drug terminology, the next chapter states basic division of drugs and puts forward a brief characteristics of the most used drugs and the third chapter deals with drug criminality. The fourth chapter focuses on the prevention against the spread of drugs into society and offers a brief view of basic pillars of

the anti-drug policy in the Czech Republic. The fifth chapter describes the development of the international legal regulations of the drug problem since the 20th century. This part is followed by a chapter that characterizes the drug criminality within the framework of the European Union. The seventh chapter is devoted to the development of the legal regulations of drug delicts in the Czech Republic. The following chapter, fundamental for the diploma paper, describes current legal regulations of the drug problem, offers a detailed analysis of each drug delict in the framework of the criminal law and characterizes current legal regulations of drugs according to the non-criminal regulations. Alternative ways of punishment are defined in the ninth chapter and in the following chapter I do not forget to mention the drug legalization questions that are widely discussed recently. The final chapter offers the comparison between the Swedish legal regulations of the drug criminality and the legal regulations in the Czech Republic.

Seznam klíčových slov

Drogy, konopné drogy, prevence, drogová závislost, zneužívání drog, drogová kriminalita, drogový trestný čin.

Keywords

Drugs, cannabis drugs, prevention, drug addiction, drug abuse, drug criminality, drug delict.

Seznam zkratk

aj	a jiné
např.	například
OPL	omamná či psychotropná látka
Trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník
Tr zákon	zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
tzv.	tak zvaný
THC	tetrahydrokannabinol

Přílohy

Příloha č. 1: Výňatek z nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných a psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

Typ látky/obecně vžitý název (účinná látka)	Množství větší než malé	Nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka, označená jako droga, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé
Pervitin (metamfetamin)	Více než 2 g	0,6 g báze 0,72 g (hydrochlorid)
Heroin (diacetylmorfin)	více než 1,5 g	0,2 g báze 0,22 g (hydrochlorid)
Kokain (benzoylekgoninmetylester)	Více než 1 g	0,54 g báze 0,6 g (hydrochlorid)
Subutex®, Suboxone®, další léky s obsahem buprenorfinu (buprenorfin)		52 mg báze 56 mg (hydrochlorid)
Metadon (metadon)		500 mg báze 560 mg (hydrochlorid)
Extáze (MDMA/MDA/MDEA)	více než 4 tablety/kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	0,34 g báze 0,40 g (hydrochlorid)
LSD (LSD-25, (+) Lysergid)	5 papírků, tablet, želatinových kapslí nebo „krystalů“ impregnované účinnou látkou	0,000134 g báze 0,000250 g (tartarát)
Marhuana (delta-9-THC)	více než 15 gramů sušiny	1,5 g delta-9-THC
Hašiš (delta-9-THC)	více než 5 gramů	1 g delta-9-THC
Lysohlávky a další houby obsahující psilocin a/nebo psilocybin (psilocin; psilocybin)	Více než 40 plodnic houby	0,05 g báze (psilocinu) nebo odpovídající množství psilocybinu (fosfátového esteru psilocinu)

Příloha 2: Výňatek z nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.

Seznam rostlin a hub, které se pro účely trestního zákoníku považují za rostliny a houby obsahující OPL.

a) rostliny

- Rostliny konopí (*Cannabis* sp.)
(všechny druhy a odrůdy, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů z celkové hmotnosti rostliny),
- Rostliny obsahující DMT,
- Rostliny obsahující 5-methoxy-DMT,
- Rostliny obsahující meskalin,
- Kokainovník pravý (*Erythroxylum coca*).

b) houby

- Houby obsahující psilocybin a psilocin

Hodnoty určující množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících OPL pro účely trestního zákoníku:

a) rostliny	Počet rostlin
	Množství větší než malé
Rostliny uvedené v bodě a) výše	více než 5

b) houby	Počet hub
	Množství větší než malé
Houby obsahující psilocybin a psilocin	více než 40